

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

TUTANAK DERGİSİ

16'ncı Toplantı
11 Mart 2026 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak barolara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Ankara 2 Nolu Barosu Aile Merkezi Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Saliha Sasa'nın, suçta sürüklenen çocuklar konusunda adalet sisteminde yapılabilecekler, sorunlar ve Baro olarak çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Ankara 1 Nolu Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Avukat Cemile Didem Karaboğa'nın, CMK uygulaması ve yapılan eğitimler, ÇABA Projesi eğitimleri, Ankara Barosuna yapılan atamalar, çocuk adalet sistemi içerisindeki ve sahadaki tespitleri ile görüş ve önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Ankara 1 Nolu Barosu ve Ankara 2 Nolu Barosu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

-----0-----

16'ncı Toplantı
11 Mart 2026 Çarşamba

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak barolara ilişkin açıklama yaptı.

Ankara 2 Nolu Barosu Aile Merkezi Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Saliha Sasa tarafından, suça sürüklenen çocuklar konusunda adalet sisteminde yapılabilecekler, sorunlar ve Baro olarak çözüm önerileri,

Ankara 1 Nolu Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Avukat Cemile Didem Karaboğa tarafından, CMK uygulaması ve yapılan eğitimler, ÇABA Projesi eğitimleri, Ankara Barosuna yapılan atamalar, çocuk adalet sistemi içerisindeki ve sahadaki tespitleri ile görüş ve önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Ankara 1 Nolu Barosu ve Ankara 2 Nolu Barosu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 15.58'de toplantıya son verildi.

11 Mart 2026 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)

SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)

KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

----- 0 -----

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hepiniz hoş geldiniz.

Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 16'ncı Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yetersayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak barolara ilişkin açıklaması

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Komisyon üyeleri, değerli baro temsilcilerimiz ve kıymetli katılımcılar, kıymetli uzmanlar; bugün burada çocuk adalet sistemimizin en kritik başlıklarından bazılarını ele almak üzere toplanmış bulunuyoruz. Ankara 1 Nolu ve Ankara 2 Nolu Barolarımızı dinleyeceğiz. Özellikle çocuklar için atanan zorunlu müdafilerin eğitim yeterliliği, adli görüşme odalarının çocukların ikinci bir travma yaşamaması açısından koşulları, suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen tutuklama ve tedbir kararlarının oranları, uzlaşma mekanizmasının etkisi, suça sürüklenen çocukların aynı zamanda istismar ve sömürü mağduru olup olmadığının yargılamada ne ölçüde dikkate alındığı ve denetimli serbestlik sürecindeki çocukların yeniden suça karışmasını önleyecek hukuki mekanizmalar gibi son derece önemli konuları değerlendireceğiz. Bu tartışmaların yalnızca teorik olmadığını, sahada insan hikâyelerine karşılık geldiğini hatırlatmak isterim.

Komisyonumuza cezaevlerinden gelen bazı mektuplar var; isimlerini paylaşmadan bir ikisine değinmek isterim. Bir mektupta şu cümle dikkati çekiyor: "17 yaşında cezaevine hırsızlık suçundan girdim. O zaman yaptıklarımın yanıma kâr kaldığını sandım ama bu olaylardan toplamda yüz yılın üzerinde ceza aldım. Şu anda 26 yaşındayım." Mükerrer suç işleyen bir çocuğun yazdığı mektuptan bir pasaj. Başka bir mektupta da şu ifade yer alıyor: "O zamanlar saldıklarında çok mutlu oluyordum, keşke salmasalarmış. Suçum 150-160 olunca yakalandım. 16 yaşında cezaevine girdim." Bu çocuk da anne baba ayrılınca sokaklarda kalmaya başlamış, uyuşturucuyla tanışmış, uyuşturucu satın aldığı kişi hırsızlık yaptırmış, devlet korumasına alınıp yurda yerleştirilmiş, yurttan kaçıp tekrar sokağa düşmüş. "İlk işlediğim suçlarda salınmasam bu kadar rahat davranmayabilirdim." yazmış mektubunda. Mükerrer suçlardan dolayı altmış dokuz yıl yüz seksen iki ay cezası var. Bir başka mektupta ise şu pasaj dikkatimi çekti: "Bir hikâyem var, çocukluğumda başladı. O zamanlar cahildim, uyuşturucuya alıştırıldım. Para, güç, kadın ve âlem heves edinerken benden yaşça büyükler tarafından kullanıldım. Defalarca suç işledim, yakalandım; çocuktum, serbest kaldım. Hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı defalarca verilerek serbest kaldım ve bu suçun caydırıcılığı olmadığı gibi, çocukluğumu ve şimdi de gençliğimi kurban ettiler. İlk suçta değilse bile ikinci suçta ağır olmasa da bir yaptırım alsaydım belki çoktan ıslah olmuş, buralarda değildim. Bu, haksızlıktır, adaletsizliktir."

Bu satırlar bize iki önemli gerçeği aynı anda gösteriyor. Birincisi, suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmı parçalanmış aileler, sokak hayatı, madde bağımlılığı, ihmâl ve istismar gibi ağır sosyal sorunların içinden geliyor. Bu çocuklar çoğu zaman suçu seçmeden önce korunamamış çocuklar oluyor. İkincisi ise çocukluk döneminde oluşan cezasızlık algısı. Bazı gençler ilk işledikleri suçlarda karşılaştıkları süreçleri "Yanıma kâr kaldı." şeklinde yorumlayabiliyor. Bu algı kırılmadığında suç davranışı giderek ağırlaşıyor ve sonuçta hem çocuk hem toplum açısından çok daha ağır sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Nitekim, toplumda büyük infial oluşturan, acımasızca işlenmiş cinayetlerde de benzer bir tartışma gündeme gelmiştir. Atlas Çağlayan ve Ahmet Minguzzi cinayetleri gibi sebepsiz, vahşi ve sadistçe işlenmiş cinayetler, olaylar sonrasında toplumda en çok dile getirilen hususlardan biri özellikle genç failler açısından cezaların caydırıcılığı meselesidir. Toplum bir yandan suça sürüklenen çocukların korunmasını ve rehabilite edilmesini isterken diğer yandan ağır suçlarda cezaların caydırıcı ve adalet duygusunu tatmin edecek ölçüde uygulanmasını beklemektedir. Dolayısıyla burada çok hassas bir denge vardır. Bir yanda çocukları koruyan, rehabilitasyonu esas alan, onları tekrar topluma kazandırmayı hedefleyen bir çocuk adalet sistemi, diğer yanda ise suçu teşvik eden ve cezasızlık algısı yaratan, boşluklara izin vermeyen, mağdur ailelerin sesini duyan ve toplumda adalet duygusunu tesis edecek bir hukuk düzeni. Komisyonumuzun çalışmaları tam da bu nedenle büyük önem taşımaktadır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyor, sözü değerli baro temsilcilerimize bırakıyorum.

Öncelikle 1 Nolu Baromuzla başlayalım. Burada 1 Nolu Baroyu temsilen Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Cemile Didem Karaboğa ve Çocuk Hakları Merkezi Başkan Yardımcısı Nesrin Kaya bulunmaktadır.

Sizlerin sunumunuzu dinleyelim öncelikle.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Çok teşekkür ederim.

Yalnız, diğer meslektaşımın sunumu daha genel olduğu için biz kendi aramızda bir bölüşüm yaptık. Dilerseniz önce 2 Numaralı Baronun temsilcisi başlasın.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii ki. Öyle yapalım.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Benimki birazcık daha sahaya ve uygulamaya yönelik olacak çünkü.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamamdır, o hâlde 2 Numaralı Baromuzla başlayalım.

2 Numaralı Baromuzu temsilen Saliha Sasa, Aile Merkezi Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi ve ona refakat eden Eda Tunalılar var.

Buyurunuz lütfen.

III.- SUNUMLAR

1.- Ankara 2 Nolu Barosu Aile Merkezi Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Saliha Sasa'nın, suça sürüklenen çocuklar konusunda adalet sisteminde yapılabilecekler, sorunlar ve Baro olarak çözüm önerileri hakkında sunumu

ANKARA 2 NOLU BAROSU AİLE MERKEZİ SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ SALİHA SASA - Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz ve kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün ülkemiz için çok önemli bir konuda, suça sürüklenen çocuklar konusunda adalet sistemimizde neler yapılabilir, mevcut sorunlar, eleştiriler ve çözüm önerilerini sunmak üzere buradayız.

Davetiniz için teşekkür ediyorum.

Çocukların suça sürüklenmesi, yalnızca hukuki değil, sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutları olan bir sorundur. Modern çocuk adalet sistemi, cezalandırma değil koruma, rehabilitasyon ve topluma kazandırma amaçlıdır. Türkiye çocuk adalet sisteminin temel kaynakları, Anayasa'mızın 41'inci maddesi, Türk Ceza Kanunu'nun 31'inci maddesi, Ceza Muhakemeleri Kanunu'muzun 150'nci maddesi ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile uluslararası hukuki dayanakları Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve diğer kaynaklardır.

Ülkemizde çocuk ceza sorumluluğu Türk Ceza Kanunu'nun 31'inci maddesinde "yaş küçüklüğü" başlığı altında düzenlenmiştir; burada yaş 3'e ayrılmıştır. 0-12 yaş grubu çocuklarda ceza sorumluluğu yoktur, ceza kovuşturması yapılamaz ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri ve koruyucu tedbirler uygulanır. 12-15 yaş arasında ise çocuğun işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılayamaması, davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu bulunmamaktadır ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur; fiilin anlam ve sonuçlarını kavraması hâlinde ise her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz, adli rapor alınır. 15-18 yaş arasında ise ceza sorumluluğu vardır ancak indirimli olarak ceza uygulanır, her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz.

Ülkemizdeki çocuk adalet sisteminin temel ilkeleri çocuğun üstün yararı, gizlilik, hızlı yargılama, rehabilitasyon odaklı yaklaşım ve uzman katılımı, psikolog ve sosyal çalışmacılarla birlikte değerlendirilir. Ülkemizde çocuk suçluluğunun temel nedenleri ise sosyoekonomik nedenler, yoksulluk, göç, eğitimden kopma, parçalanmış aile, aile içi şiddet, ebeveyn denetimi eksikliği, suç çevresi, madde bağımlılığı, sokakta yaşam; dijital riskler olarak sosyal medya etkisi, internet suçları ve oyunlardır. Ülkemizde çocuk adalet sistemine yönelik temel eleştirilerde, yargılamanın yetişkin ceza sistemine benzerliği noktasında eleştirilmektedir. Çocuk mahkemeleri olsa da soruşturma süreci, tutuklama, ceza infazı çoğu zaman yetişkin sistemine benzemektedir. Tutuklama oranlarının yüksekliği; çocuk adaletinde tutuklama son çare olmalıdır ancak uygulamada tutuklamaya da sıkça başvurulmaktadır. Sosyal inceleme uzmanları sayı olarak eksik olduğu gibi, düzenlemiş olduğu raporlar da yetersizdir. Mahkemeler için çok önemli olan bu raporlar detaylı olarak düzenlenmemektedir. Zaman zaman bu raporlar hiç hazırlanmamakta, zaman zaman ise yüzeysel kalmaktadır. Diğer bir noksanlık ise rehabilitasyon eksikliğidir. Cezaevlerinde eğitim, psikolojik destek ve sosyal rehabilitasyon yetersiz kalmaktadır. Çocuk mahkemesi sayısının azlığı, birçok ilde çocuk mahkemesinin bulunmaması da bu sorunlardan biridir. Uluslararası başarılı modellere baktığımızda, Norveç modelinde ceza yerine uzlaştırma ve rehabilitasyon, nadiren cezaevine gönderme bulunmaktadır. Finlandiya modelinde ise sosyal devlet odaklı yaklaşım, güçlü çocuk psikolojisi sistemi yer almaktadır. Japonya modeli, merkezine aileyi almıştır; aile ve toplum sorumluluğuyla çocuklarla ilgili yargılamaları çocuk aile mahkemeleri içinde yapmaktadır.

Baro olarak önerilerimiz ise çocuk hukukunda uzmanlaşmış avukatların yetersizliği, eğitimin azlığı; çocuk hukuku alanında verilen eğitim iki gün, zaman zaman da bir gün belirli bir saat aralığında verilmektedir. CMK merkezinden yapılan görevlendirmelerde çocuk hukukuyla ilgili eğitim almamış kişiler de görevlendirilmektedir. Avrupa Birliğinin bir projesi sebebiyle ÇABA Projesi'nde, 2026 yılbaşından beri avukatların eğitilmesi konusunda programlar düzenlenmektedir; Antalya'da düzenlenmiştir, İstanbul'da düzenlenmiştir, yanılmıyorsam, 23-24-25 Martta da Ankara'da düzenlenecektir. Bu eğitimler üç gün sürüyor ve her baro için belirli sayıda avukata kontenjan ayırıyorlar. 2 Nolu Baro olarak bize 3 avukat kontenjanı ayırmışlar, yılbaşından beri yapılan eğitimlere 12 avukat ancak katılım sağlayabildi. Dün yapmış olduğumuz bir itiraz üzerine sayımız 18'e çıkarıldı çünkü barolardaki üye sayısına göre düzenlenmediğini gördük.

Ben bu eğitimin bir kısım başlıklarını bilgi olması açısından sizlere sunuyorum: Çocuk dostu adalet ve hak temelli yaklaşım; çocuk dostu adalet ve hak temelli yaklaşımdan sonra çocuk hukuku ve çocuk hakları kavramı; velayet hukuku ve koruma tedbirleri; onun ardından, çocukla kişisel ilişki kurulması; boşanma davasında çocuğun durumu; soybağı hukuku; çocuklara yönelik ceza yargılamasında temel kavramlar; ardından, soruşturma evresinde müdafinin yetki, görev ve sorumluluğu; kovuşturma evresinde müdafinin yetki, görev ve sorumluluğu; kırılğan mağdur, kırılğan tanık ve mağdur vekilin görev ve sorumlulukları.

Burada da gördüğümüz üzere çocukla ilgili düzenlemeleri aileden ayırmak mümkün değil. Yapılacak eğitimlerin, baroların ÇABA Projesi üzerinden alınacak avukat eğitimlerinin yeterli olmayacağı aşikâr. Bu sebeple, biz baro olarak Adalet Akademisi tarafından çocuk hukuku alanında çalışacak avukatların büyük çoğunluğunun eğitime alınmasını öneriyoruz, Adalet Akademisinde bu konuda yeterli ve yetkin kişiler var. Baro olarak düzenlenirse on-line olarak da düzenlenebilir, Türkiye'nin her tarafındaki avukatlar bu konuda bu eğitime ulaşır. Biz çok çabalamamıza rağmen şu ana kadar 12 kişi ulaştı. Geçen yıl kendi yapmış olduğumuz, baro olarak düzenlediğimiz çocuk hukuku eğitiminde de yaklaşık 60 kişi sertifika alabildi. ÇABA Projesi'nde de üç gün devam eden avukatlara bu konuda bir yetkinlik olarak sertifika verilmektedir.

Yine, burada da gördüğümüz üzere, psikoloji, sosyal çalışma vesaire kısmı çok kısıtlı kalmış, ÇABA'daki eğitimde o kısım da çok az olarak düzenlenmiş ama Adalet Akademisi tarafından barolarla da tartışılan çocuk hakları merkezlerinin de önerileri alınarak düzenlenecek bir eğitimde avukatların bu konuda tam olarak eğitilmesi hızlıca sağlanabilir.

Diğer bir konu ise CMK sisteminin güçlendirilmesi, CMK ücretlerinin teşvik edici olması adına iyileştirilmesi. Bizde, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda zorunlu müdafilik sistemi sebebiyle barolardan müdafii tayini isteniyor; bunlarla ilgili ücretler her yılbaşında düzenleniyor ve düzenlenen ücretler son derece cüzi. Çocukla ilgili beklentimizin yüksek olması... Zaman olarak da çok daha fazla dâhil olma adına çocuk kısmının hem eğitim olarak hem de CMK içinde ücretlendirme olarak ayrı konumlandırılması bu konuda daha özenli davranılmasını sağlayacaktır.

Bir başka konu ise şu: CMK görevlendirmeleri bir sistem üzerinden atanıyor, her zaman oradaki boşluğa göre atanıyor. Soruşturmada katılan avukatın kovuşturmada da katılması ve bütün olarak çocukla ilgili müdafilik görevine devam etmesi gerekir. Farklı farklı avukatlar atandığında çocuk tekrar güven, tanışıklık gibi problemler yaşıyor. Bu da CMK sistemi programı üzerinden kolayca düzenlenebilecek bir konu.

Çocuk dostu görüşme odalarının kurulması, adli görüşme odalarının fiziksel şartlarının iyileştirilmesi, uzman sayısının da artırılması gerekmektedir. Çocuk mahkemesi sayılarının artırılması, çocuk dosyalarında uzman savcı ve hâkimlerin görev alması ve eğitilmeleri; yine, avukatların eğitimi gibi çocuk savcı ve hâkimlerinin de belli tecrübeye sahip hâkim ve savcılardan seçilmesi ve bunların da sürekli ve düzenli olarak bilgilerinin yenilenmesi ve eğitilmeleri gerekmektedir. Aynı şekilde, avukatlarda da belirli bir tecrübe üzerinde çocuk hukukunda görevlendirmeler yapılabilir, belirli bir yaş kriteri veya belirli bir mesleki tecrübe düzenlenebilir.

Sonuç olarak, çocukların suça sürüklenmesi yalnızca ceza hukuku politikalarıyla çözülebilecek bir sorun değildir. Çocuğun suça sürüklenmesini önlemek ve sonrasında da tekrar suç işlemesinden korumak için aile birliğinin korunması, çocukların aile gözetimi altında yetiştirilmeleri için aile politikalarımız yeniden gözden geçirilmelidir. Ekonomik sebeplerle aile birliğinin dağılmasına karşı devlet gerekli önlemleri almalı, kadın ve çocuk desteklerini aile dağılmadan birlik içinde kullandırmalıdır. Örneğin çalışmayan kadına eş yardımının asgari ücretin en az 1/2'si seviyesinde düzenlenmesi sağlanabilir. Çocuk yardımlarının kadın üzerinden aileye sağlanması, kaybı hâlinde babanın, çocukların yetiştirilmesinde ailenin ilgi ve desteğini artırıcı teşviklerdir. Aile birliği içerisinde iş kaybı hâlinde baba ya da annenin yeniden işe girişinin öncelenmesi aile içinde ekonomik sebeplerle doğacak kırılmaları ve aile birliğinin dağılmasını engelleyecektir. Aile dağıldıktan sonra çocukları ve diğerlerini toparlamak mümkün değildir. Eğitim sistemi içinde ise etkin uzman rehberlik ofislerinin kurulması gerekmektedir. Çocuğun iki esas alanı vardır: Biri aile, diğeri okul. Ailede aileyi koruyup birlik içerisinde devamını sağladığımızda ve tüm tedbirleri aile birliğini korumak üzere... Ailenin dağılmasından sonra kadına destek, çocuğa destek verdiğimiz zaman burada biz yine de aileyi bir arada tutamıyoruz. Birlik dağılmadan, birliğin ihtiyaçlarına göre düzenlemeler yapılabilir. Eğitimde de okulda rehberlik, aynı şekilde çocuk suçları konusunda eğitilen rehberler olmalı ve çocuğun okula devamı, çocuğun şiddet eğilimi, çocuğun psikolojik durumu aileyle el birliği hâlinde erken teşhis edilerek çocuğun erken rehabilite edilmesi sağlanmalıdır.

Bir diğer genel bir önerimiz ise ana sınıfından başlayarak karakter eğitimi verilmeli, çocuklarımızın mutlaka bir spor ya da müzik, resim gibi yetenekleri alanında geliştirilmeleri sağlanmalıdır. Boşlukta kalan çocuk kötü alışkanlıklar edinmekte ve kötü arkadaşlıklar kurmaktadır. Suça karışmış çocuklarda tekrar suça karışma oranlarını azaltacak çalışmaların başında danışmanlıkla eğitim tedbirlerinin daha geniş tabanlı olarak uygulanması yer almalıdır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında çocuğun ihmal ve istismara uğradığı, tehlikede olduğu veya korunmaya muhtaç olduğu durumlarda çocuk hâkiminin kararıyla çocuğun koruma altına alınması hükmü ivedi olarak uygulanmalıdır. Nitekim, gündemde olan Hifa İkra Şengüler dosyasında psikolojisi bozuk annesinin elinden vakitlice çocuk kuruma alınsaydı belki de bugün yaşıyor olacaktı. Çocuk adalet sisteminde cezalandırıcı yaklaşımlar yerine rehabilitasyon, aile-okul iş birliği odaklı çözümler ön plana çıkarılmalıdır. Uygulanacak tedbirler ilgili, bakanlıklar, aile, okul, sosyal hizmet uzmanları, kolluk kuvvetleri, yargı organları ve baroların iş birliğinde uygulanması gibi denetimi de sağlanmalıdır. Yapılan bu uygulamaların denetimi sağlanmadığında yine zarar doğacaktır.

Ülkemizde çocuk hukuku konusunda her düzeyde farkındalık ve sorumluluk sizlerin de gayretleriyle artmış olup bu durumun olumlu ve faydalı düzenlemelere ve iş birliklerine dönüşeceğine baro olarak inancımızın tam olduğunu belirtir, üzerimize düşen görevleri yüksek bir hassasiyetle yerine getireceğimizi belirtmek isterim.

Bizi davet ettiğiniz ve dinlediğiniz için Ankara 2 Nolu Baromuz adına teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyorum.

1 Nolu Baromuz hazır mı?

Buyurun lütfen.

2.- Ankara 1 Nolu Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Avukat Cemile Didem Karaboğa'nın, CMK uygulaması ve yapılan eğitimler, ÇABA Projesi eğitimleri, Ankara Barosuna yapılan atamalar, çocuk adalet sistemi içerisindeki ve sahadaki tespitleri ile görüş ve önerileri hakkında sunumu

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Avukat Cemile Didem Karaboğa, Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanımı.

Öncelikle kıymetli davetiniz için, baroların sahadaki izlenimlerini ve baroların bu konudaki düşüncelerini aldığınız için ben kendi adıma ve barom adına çok teşekkür ederim.

Bugün önce baromuzda gönderdiğiniz yazı üzerinden bir kapsam çizeceğim. CMK uygulamasında biliyorsunuz ki sadece Ankara Barosu çocuk CMK listelerini ayırıyor. Bununla ilgili kısa bir bilgilendirme yapacağım, yapılan eğitimlerle ilgili bilgi vereceğim -ki biraz önce meslektaşım o konuyu açtığı için, o kapsamı da açtığı için- Çocuk Adalet Sistemi Eğitimi, ÇABA Projesi eğitimlerini vereceğim. Ben aynı zamanda, Ankara Barosu Çocuk CMK eğitmeniyim ve meslektaşımın bahsettiği ÇABA Projesi eğitimcilerindenim. Dolayısıyla, belki burada bunu biraz daha ayrıntılandırabiliriz. Bir veri olması açısından Ankara Barosuna yapılan atamalardan, daha sonra çocuk adalet sistemi içerisinde yaptığımız tespitlerden kısaca bahsedeceğim. Benim meslekte on dördüncü yılım, yaklaşık on

yıldır Ankara, İstanbul ve Adıyaman Baroları olmak üzere Çocuk Hakları Merkezi Komisyonlarında aktif görev alıyorum ve on yıldır çocuk dosyalarında gönüllü mağdur vekilliği yapıyorum. Hem bu mesleki bilgi birikimimizi hem de baromuzun notlarını "saha tespitleri" adı altında iletmek isterim ve son olarak da görüş ve önerilerimizi sunacağız.

Şu aşamada, Ankara Barosunda -bizim listelerimiz ortak 2 Nolu Baroyla- 8.645 avukat var, bunlar temel CMK sisteminde -pazartesi günü itibarıyla- CMK görevlendirmeleri açık olan meslektaşlarımız; yalnızca sertifikası olanlar değil, aktif olarak pazartesi günü itibarıyla görev alan arkadaşlarımız. Bunun 4.888'i çocuk CMK sertifikasına sahip meslektaşlarımız. 2013 yılında Ankara Barosu çocuk görevlendirmeleri ile yetişkin görevlendirmelerini ayırdı ve düzenli olarak eğitimler düzenlemeye başladı. Bizim Ankara Barosu eğitimimiz iki tam günden oluşan, sosyal hizmet uzmanının varlığıyla desteklenen, 50'şer kişilik ekipler hâlinde meslektaşımızı aldığımız; vaka temelli, suça sürüklenen çocuk, mağdur çocuk, buralarda vekilin ve müdafinin rolleri, sosyal çalışma görevlisinin rolleri; koruyucu, destekleyici tedbirlerin ne şekilde etkili uygulanacağı ve burada avukatların ne şekilde fayda sağlayabileceğine ilişkin kapsamlı bir eğitim veriyoruz.

Önünüzde bazı grafikler var, vakit darlığı nedeniyle bunları çok ayrıntılandırmayacağım çünkü yaş gruplarına göre vesaire de ayrıntılı bir rapor aşamasındayız. Bunların yalnızca atama yapılan avukat sayıları olduğunun bilinmesini isterim. Bu dosyaların sonunda -şimdi devamında göreceğimiz mesela- hırsızlığa ilişkin soruşturma ve kovuşturma sayıları var 2024, 2025 ve pazartesi günü itibarıyla 2026. Örneğin, hırsızlık kovuşturmalarında 2025 yılında 15-18 yaş aralığında toplamda 487 tane atama yapıldığını biliyoruz biz ancak bunların kaç tanesi 2024 yılından -soruşturmalarının devam etmesi anlamında söylüyorum- buna ilişkin bir veri toparlayabilmemiz, bu dosyaların kaç tanesinde dava açıldığını -soruşturma aşamaları için söylüyorum- tespit edebilmemiz mümkün değil. Bir yandan da Ankara Barosunda şöyle bir sistem var: Soruşturma aşamasında atanan avukat öncelikli olarak yine kovuşturma aşamasında da atanıyor, dolayısıyla o devamlılığı sağlayabiliyoruz biz ancak avukatın görevi kabul etmemesi durumunda ya da bir şekilde görevine devam edememesi durumunda yeni bir avukat atanıyor.

Önünüzdeki sunumlarda kasten yaralama, kasten öldürmeye teşebbüs ve kasten öldürme suçlarına ilişkin avukat atama sayıları var. Yine, söylediğim gibi, örneğin kasten öldürme dosyalarına ilişkin 15-18 yaş aralığında 2025 yılında 23 tane atama yapmışız biz ama bu demek değildir ki bu dosyalar 2025, 2024 ya da 2023 yılında açılmış dosyalar. Soruşturma sürelerinin uzunluğu dikkate alındığında aralıklarla, bunlar bize en azından -baroların CMK verileri üzerinden söylüyorum- çocuk suçluluğunun artıp artmadığına ya da etkili soruşturma yapılıp yapılmadığına ya da cezasızlık algısına dair herhangi bir veri vermez. Bunlar yalnızca bizim dosya üzerinden yaptığımız atama sayılarıdır, dolayısıyla -bize gönderdiğiniz yazıda- tutuklama tedbiri, koruma tedbirlerine yönelik bu tür verileri baroların takip edebilmesi mümkün değil çünkü bir yandan da bu çocukların -yetişkin müvekkillerimiz için de aynı şey geçerli- kişisel verisini toplama noktasına gelir ki bu da bizlere sorun çıkarır.

Özellikle ilk başta sizlerin bizlere gönderdiğiniz, talep ettiğiniz hususlarla ilgili bir iki paylaşımda bulunmak isterim ben.

Adli görüşme odalarının kullanım sıklığına ilişkin bir yorum yapmak isterim. Takdirinizde olduğu üzere, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği'nin adli görüşme odalarının kimlerin kullanımına özgülediğine ilişkin detaylı bir anlatımı var. Burada adli sisteme giren tüm çocuklara; mağdur, suça sürüklenmiş, tanık çocuk olmaksızın adli görüşme odalarının tüm çocuklara özgülediğini yönetmelik açıkça düzenler ancak biz uygulamada... Ben en az on yıldır baroların çocuk hakları merkezlerinde çalışıyorum, suça sürüklenen çocukların -kendi dosyalarında ve CMK eğitimini veren bir avukat olarak, geri dönüşleri de alan bir merkez başkanı olarak söylüyorum- adli görüşme odalarında beyanlarının alınmasının... Ben şahsen karşılaşmadım, karşılaşan meslektaşımı da görmedim. Dolayısıyla buradan çıkardığımız sonuç, çok istisnai olduğu; uygulamada da yalnızca zaten çocuğun cinsel istismarı suçlarında -çocuklar özelinde söylüyorum yine- ağırlıklı olarak kullanılıyor. Şöyle bir örnek verebilirim: Her birinin takibinde ve bilgisindedir, Türkiye Büyük Millet Meclisinde meydana geldiği iddia edilen cinsel istismar dosyasını Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi adına takip ediyoruz. Burada bizim ilk karşılaştığımız şey, çocukların duruşma salonuna direkt çağırılması. Orada meslektaşlarımızın, Baromuzun katkısıyla -bakın mağdur çocuklardan bahsediyorum, daha suça sürüklenen çocuklar değil- mahkemeye talepte bulunmamızla çocuklar adli görüşme odasında dinlendi. Benim oradaki kişisel gözlemim... Adli görüşme odalarının nasıl işlediğini bilmeyen sayın vekillerimiz varsa kısaca söyleyeyim, tek bir örnek vereceğim: Duruşma salonunda konuşulanları çocuk duymaz, yalnızca uzman tarafından aktarılır. Ancak orada bizim tespit ettiğimiz husus, hâkimin çocuğa seslenmesiydi. Bizim burada aldığımız algı, adli görüşme odasının kullanımının o kadar az olması ki çocuğun kendi sesini duyma ihtimali üzerine çocuğa seslendiği bir durum vardı.

Personel yeterliliği ve odaların yeterliliğine ilişkin bir iki şey söylemek isterim. Şimdi, yargılama aşamalarında tensip zaptıyla çocuklar adli görüşme odalarına çağırılmış olsa bile öncelikli olarak, önce mahkeme kaleminin önüne geliyorlar, orada dosyanın taraflarıyla karşı karşıya kalıyorlar; suça sürüklenen çocuklar özelinde söylersek bazen iştirak hâlinde işlenen suçlarla, bazen yetişkinlerle beraber işlenen suçlarla, onlarla, onların yakınlarıyla karşı karşıya kalabiliyorlar.

Uzmanlara ilişkin de söyleyebileceğim bir iki şey var. Sosyal çalışma görevlileriyle ilgili -elbette her birinin çalışmaları çok kıymetli ama- sahada aldığımız şey, duruşma salonlarında çocuklara hukuki terimleri anlatmada çok ciddi anlamda güçlük çekildiğini görüyoruz. Örneğin mağdur çocuklarla ilgili konuşurken davaya katılma talebini çocuğa anlayacağı şekilde anlatmadığı için, duruşmaları sürekli olarak takip etmesi gerektiği, bütün duruşmalara gidip gelmesi gerektiği şeklinde anlatılınca çocuk davaya katılma noktasında bir çekince sunuyor. Dolayısıyla, eğer 15 yaş üzerindeyse bu çocuklar hem şikâyet haklarını tek başına kullanabildikleri için katılma haklarını da tek başına kullanıyorlar ve davaya katılma haklarını kaybedebiliyorlar.

Yine görüyoruz ki... Şimdi çocuk adalet sisteminin temel ilkesi şudur: Çocuğu ikincil örselenmeden korumaya yöneliktir. Adli görüşme odalarının ve Çocuk İzlem Merkezlerinin kuruluş amacı da budur, çocukların yanında uzman bulundurulmasının da amacı budur ama biz uygulamada adli görüşme odalarının kullanımının neredeyse tamamında tüm çocuklara vakanın baştan sona anlatıldığını görüyoruz. Çok sık kullanımını gördüğümüz çocuğun cinsel istismarı suçunda dahi, "Maddi gerçeğin açığa çıkması için zorunlu olan hâllerde." denilmesine rağmen 236'ncı maddede, gerek mahkeme heyetinin ya da hâkimin gerek uzmanın kendiliğinden olayı baştan anlatması adli görüşme odalarının zaten hâlihazırda amacına hizmet edemediği sonucunu doğuruyor. Çünkü buraların kurulma amacı -söylediğim gibi- çocuğu ikincil örselenmekten korumak, çocuk adalet sisteminde, çocuğun lekelenmeme hakkını,

unutulma hakkını ve -tekrar söylüyorum- en önemlisi üstün yararını korumak üzere kurulmuş merkezler ama baştan bütün vakanın tekrar anlatıldığı, amacına hizmet etmediği uygulamalarda biz yalnızca çocuk adalet sisteminin yerine getirilmesi gereken bir tik olarak görüyoruz bunu.

Bir de adli görüşme odalarıyla ilgili bir görüşme usulü var. Dediğim gibi -başta da söyledim- çocuklar önce zaten aileleriyle geldikleri için bu dosyalarda aileleri de taraf olabiliyor. Burayı özellikle mağdur için açıyorum, kusura bakmayın.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok pardon, bir şey sorabilir miyim?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Tabii ki buyurun Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Adli görüşme odaları daha ziyade mağdur çocuklar için dizayn edilmiş, doğru mu anlıyorum?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Hayır.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani mesela suçun faili çocukların da mı adli görüşme odasında görüşmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Elbette. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği kırılığın grupları "adalet sistemine giren tüm çocuklar" olarak tanımlar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani suçun mahiyetine bakılmaksızın yani çocuk ağır bir suç işlese de böyle mi olması gerekiyor?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Ben bu şekilde düşünüyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani, mesela cinayetin failiyse bile.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Elbette. Çünkü bu görüşmeler, bu adli görüşme odalarında yapılan görüşmeler bir uzman eşliğinde alınıyor. Şimdi, bizim amacımız suçu önlemek, çocuğu suça iten sebepleri doğru bir şekilde tespit etmekse öncesinde uzman tarafından yapılan bir ön görüşmeyle... Birazdan ayrıntılarıyla sosyal inceleme raporlarından bahsedeceğim, adli görüşme odalarının ve uzman eşliğinin önemi de biraz orada ortaya çıkacak. Örneğin bir yetişkinin zorlamasıyla bir suç işlediğini ya da yetişkinlerle beraber yargılandığını düşündüğümüzde kendini azmettiren kişinin yanında maddi gerçeğin açığa çıkması için de o çocuk rahatlıkla beyanda bulunamayabilir. Adli görüşme odaları bu yüzden çok önemli. Dediğimiz gibi, eğer biz bu çocukların suçtan uzak tutulmasını sağlayacaksa, dolayısıyla suça iten nedenleri tespit edeceğiz bu çocukların beyanlarının uzman eşliğinde alınması yalnızca çocuğun üstün yararı için değil, suça sürüklenen çocuklar anlamında maddi gerçeğin eksiksiz bir şekilde ortaya çıkması için de çok kıymetli.

Görüşme usulünden, oradaki tespit ettiğimiz eksikliklerden kısaca bahsedeyim. Devamında, sanıyorum, Sayın Başkanım, sizin merak ettiğiniz hususları da ayrıntılandırmış olacağım. Dediğim gibi, bu çocuklar aileleriyle geliyorlar ve aileleriyle geldikleri zaman ağırlıklı duruşma salonu önünde bekliyorlar ve ön görüşme çok kısa zamanda, adliyede, uzmanın yeterliliğinin insafına bırakılmış bir şekilde, duruşma salonunun saatinden kaç dakika önce gelirse aile, çok kısıtlı imkânlarla gerçekleşiyor. Dolayısıyla bu ön görüşmelerin sağlıklı yapılabilmesi, çocuğa haklarının anlatılabilmesi ya da o çocuğun orada ne sıfatla durduğunun, bundan sonraki sürecin sağlıklı olarak anlatılabilmesi anlamında çok önemli oluyor çünkü biz çocuk adalet sisteminde şunun çok önemli olduğunu biliyoruz: Çocuğun etkili katılımı. Çocuğun etkili katılımını sağlamanın yegâne yolu da çocuğa haklarını, süreci doğru bir şekilde anlatmak, şeffaf bir şekilde anlatmak -bu, suça sürüklenen çocuk için de geçerli- işte duruşmaların sıklığı, ne şekilde olacağı, olası süreçleri anlatmak ancak doğru bir bilgilendirmeye olur ve bunu da ancak ve ancak adli görüşme odalarında uzmanlarla yapabiliriz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, suçun mağduru çocuk yani şimdi faille yönelik bu kadar hani adli görüşme odaları falan, işte "Cinayet bile işlese adli görüşme odasında görüşülsün." diyorsunuz ya, büyük bir imkân sağlanıyor. Peki, diyelim ki -çok ağır bir suçun mağduru bir çocuğu takip ediyorum ben- çocuk şu anda yüzde 99 engelli, yaşayan bir ölü, Duha ismi hatta, kendini anlatmak gibi bir şeyi bile yok, öyle bir kapasitesi yok çünkü çocuğun bütün algısı kapalı yani yaşayan bir ölü. Belki siz de duymuşsunuzdur. Bu çocuğun haklarını nasıl savunacağız? Yani burada çok fail odaklı bir bakış açısından biraz da o suçun mağduru çocukların üstün yararına yönelik neler yapacağız, devlet onlara neler yapmalı? Mesela "Onların ifadeleri adli görüşme odasında alınsın." diyorsunuz ya, mesela mağdur çocukların haklarını nasıl bir sistemde koruyacağız, o da paketinizde var mı?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Evet, burada söyleyeceğim aslında. Şimdi, siz başlamışken açayım Sayın Başkan, teşekkür ederim katkınız için.

Şimdi, adli görüşme odaları çocukların beyanda bulunmalarına engel olan bir sistem değildir. Adli görüşme odasında hem taraflar hem hâkim çocuğa istediği soruyu sorabilir. Buradaki özellik bunun çocuğun anlayacağı şekilde çocuğa aksettirilmesidir zaten, eş zamanlı yapılan bir izlemedir bu. Yoksa bunun şundan da çok bir farkı yok, CMK 200'de mesela mağdur dosyaları için söyleyelim: Sanığın dışarı çıkarılması, kendini rahat ifade edebilmesi. Biz mağdur yönünden bir adaletin de sağlanmasını istiyorsak burada en önemli şeylerden bir tanesi maddi gerçeğin açığa çıkması. Maddi gerçeğin açığa çıkması da o suçun işleniş biçimini doğru bir şekilde tespit etmek, bu da ancak -şimdi geleceğim- sosyal inceleme raporlarıyla ve doğru görüşmelerle olur. Burada faili korumak mantığında söylemiyorum, çocukların, tüm çocukların adli görüşme odalarında dinlenmesi gerektiğini söylüyorum. Bir önceki slaytta fark ettiyseniz yalnızca çocuğun cinsel istismarı suçunda ağırlıklı olarak kullanıldığını söyledim. Hâlbuki, elbette iyi uygulamaları var, boşanma dosyalarında tanık olarak dinlenen çocuklarla ilgili uygulamalar var ve biz CMK geri dönüşlerinde alıyoruz.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Sayın Başkan, bir katkıda bulunmak istiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Vekilimiz bir katkıda bulunmak istiyor.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Değerli meslektaşım öncelikle araya girdiğim için özür diliyorum ama...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Estağfurullah.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Hani soru gelince şu açıdan bir perspektif geliştireyim dedim Başkanımızın katkısından sonra. Şimdi, şöyle olabiliyor: Hukukta her zaman iki kere ikinin dört ettiği bir denklem ve sistem yok. Her olay kendi içinde yorumlanıyor ve yorumlanmaya muhtaç. Öyle ki düşünün hani diyorsunuz ya "Ağır suçlarda biri geldi." belki de o suça sürüklenen çocuk o suçu işlemedi. Mesela, sizin söylediğiniz, evet, siz belki suçüstü hâliyle olabilir...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Suçüstü hâlinde...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ama, ama her durumda...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çocuğun kalbine bir yumruk indiriyor ve çocuğun şu anda hayati fonksiyonları sıfır, tamamen yatağa bağımlı...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Yok, o kısmını anladım, şunu demek istiyorum...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - ...ve ölümlü mücadele ediyor. İşte, bir gözleri açık çocuğun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ama hukukta şöyledir: Normlar genel geçerdir, siz onu spesifik olaylar gerçekleştikçe... Çünkü her olayın şartları farklıdır. Mesela, kalabalık bir ortamda böyle bir şey işlendiği ve birinin beyanıyla o çocuk alındığı zaman belki de o suçu işlemedi ve orada işte, tam o noktada soruşturma ve kovuşturma yapılanaya kadar lekelenmeme hakkı, kişinin haklarının korunması bakımından... Çünkü her zaman doğru sonuca ulaşamıyorsunuz yani her zaman olay size net ve somut bir şekilde kalmıyor ve o yüzden de o çocuğun da korunması bakımından...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii, elbette ki her hadisenin biricik olduğunu ben de düşünüyorum ve her hadiseye göre aslında bir protokolün de olması... Şu anda bazı şeyleri, eksikliklerimizi de tahlil etmeye çalışıyoruz ya, o yüzden sordum. Yoksa...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Tabii, tabii. O dediğiniz doğru ama hani hukuk yani orada kanun koyucunun amacı bu sistemin bu şekilde gerçekleşmesindeki...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu temel hukuk bilgilerini biz de haiziz, merak etmeyin, sıkıntı yok orada ama burada...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Temel hukuk bilgisi açısından söylemedim. Yani orada o çocuk geldiği zaman kesin suçlu değil, onu hatırlatmak istedim. Ona hâkim karar verene kadar o suç ispatlanmıştır diyemeyiz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun, devam edin.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Sosyal inceleme raporlarına geleceğim. Elbette sunduğunuz katkısı kıymetli buluyorum ama şurada şöyle bir şeyi açmam gerekir. Her çocuğu... Ben CMK eğitimlerini verirken meslektaşlarıma şunu söylüyorum... Buradaki bu duyguyu da çok iyi anlıyorum Sayın Başkanım. Ben ilk eğitimi açarken şöyle bir cümle kuruyorum arkadaşlara: Bir, cinsel istismar mağduru çocuğa verdiğiniz vekillik pratiğiyle 20'nci kez adli sisteme girmiş çocuğa verdiğiniz vekillik pratiğinin aynı olup olmadığını soruyorum. Elbette bir yüz ifadesinde değişiklik oluyor. Ben de burada arkadaşlara şunu söylüyorum: Bu çocuklar adli sisteme girdiklerinde, ilk girdiklerinde elbette münferit vakalar olabilir ve biz şunu da çok iyi biliyoruz -ayrıştırılmış veriler bizim elimizde yok ama sahadan aldığımız bilgilerde- çocuklar ilk suçlarında ağır şiddet vakalarıyla yüzde 1,5-2 oranında giriyorlar adli sisteme. Ağırlıklı olarak bizim önlememiz gereken basit yaralama, işte basit hırsızlık, çocuklar ilk sinyalleri burada veriyorlar zaten. Önlememiz gereken... Bizim zaten çocuk suçluluğunu, hiçbir suç tipini tamamen bitirmemiz... Yani gerçekçi bir zeminde konuşmak lazım. Bir daha bu ülkede hiçbir çocuk, hiçbir suç işlemeyecek, akran zorbalığı yapmayacak, hiçbir cinayetin ya da hiçbir hırsızlık suçunun faili olmayacak gibi bir iddiamız zaten yok ama şunu kabul etmekte fayda var: Yüzde 1,5-2'lik ilk suçunda ağır şiddet vakalarıyla girmiş çocuklarla ilgili zaten ayrıca düzenlemeler... Kanuni düzenlemelerden, cezaların artırılmasından bahsetmiyorum çünkü ne olursa olsun biz bir yetişkinini bile ömrü boyunca cezaevinde tutmuyoruz. Birazdan çocuk cezaeviyle ilgili tespitlerimi söylediğimde belki daha anlaşılır olacak bunlar ama bir çocuğu işlediği eylemle... Bir Anayasa Mahkemesi kararı da dağıtmıştım yani dosyaların arasında vardı Sayın Başkanım, burada onunla ilgili de bir kısım notlar aldım; Semra Omak kararı, nitelikli hırsızlık suçlamasıyla cezaevine girip cezaevinde kendini öldüren bir çocuğa ait iki ayrı Anayasa Mahkemesi kararı. Sosyal inceleme raporlarının önemini burada görüyoruz. Dedik ki her suç, her olay çocuğa özgüdür ve biriciktir. İşaretlediğim kısımlarda görebilirsiniz, kararların bir tanesinde, çocuğun daha önce de adli sisteme girdiği, daha önce hakkında alınan bir sosyal inceleme raporunun mevcut dosyasına kazandırıldığı... Burada bizim için önemli olan, dikkatinizi çekmek istediğim husus şu: Her olayın, aynı çocuk olsa bile her olayın ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini ve bu sosyal inceleme raporlarının çocuğu suça iten sebepleri tespit edip önleyici mekanizmaları önermesi gerektiğini söylüyoruz ancak bu raporlar çoğunlukla adliyede kısa süreli görüşmeler neticesinde hazırlanıyor.

Şimdi, bu raporların şöyle bir önemli özelliği var: Adli tıbbi değerlendirme raporu alınıyor biliyorsunuz 12-15 yaş arasındaki çocuklar için. Adli tıbbi değerlendirme raporlarına ayrıca girmeyeceğim, benim uzmanlık alanım değil ama şunu biliyorum takip ettiğim dosyalarda: İki ya da üç cümlelik matbu raporlar alınıyor ama sosyal inceleme raporlarının bu aşamada ayrıntılı düzenlenmesi... Çünkü çocuğu sosyal çevresi içerisinde değerlendiren, ailesi, arkadaşları, okulu içerisinde değerlendiren, suça iten sebepleri bilen... Mesela, örneğin otizm, başlı başına bir akıl hastalığı değil ama sosyal inceleme raporunda tespit edilen bir mental retardasyon ya da otizm rahatsızlığı adli tıbbi değerlendirme raporuna ışık tutabileceği gibi çocuğun davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunup bulunmadığına dair uzman hekimlere bir görüş de verebilir.

Burada şöyle bir problemimiz var: Biz yasa görüşmelerinde de Ankara Barosu adına katıldığımızda söyledik. Geçtiğimiz hafta Sayın Bakanımız Mahinur Hanım'la toplantıda da ben bizzat izah ettim. Şimdi, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Başkanlığında istihdam edilmiş -yaklaşık üç ay öncesine kadar- 1.500 küsur personel vardı, sanıyorum 200 personel daha alındı ve bu, tüm Türkiye'nin tamamı için. Bunun 200 küsuru Ankara'da çalışıyor ve 70'i kişisel ilişkide çakılı durumda. Şöyle bir çerçeve çizmek istiyorum: Ceza dosyalarındaki sosyal inceleme raporları, suça sürüklenen çocuklarda 12-15 yaş arasında alınan zorunlu ve 15-18 yaş arasında hâkimin takdirine bırakılan sosyal inceleme raporları, ifadelere eşlik edilmesi, aile mahkemelerinde çocuklarla ilgili rapor yazılması, tüm bu iş yükü Ankara'da yaklaşık 200 personelin üzerinde. Ben, raporların eksik olması, işte, sosyal çevre içerisinde değerlendirilmemesi, ev ziyaretlerinin yapılmaması noktasında çok fazla eleştiren bir yerdeyken bu personel sayısının azlığını

gördüğümde aslında yapılabilecek çok da bir şey olmadığını, imkânlar dâhilinde uzmanların elinden gelenin en iyisini yaptığını fark ettim. Dolayısıyla ciddi anlamda burada bir personel eksikliğinden... Bu personelden kastım elbette sosyal hizmet uzmanı, kanunda bu konuyla ilgili fazlaca bir açıklık var, bu raporun niteliğini de zorlayan bir şey. Sosyal çevre ziyaretlerini zorlaştıran fiziki imkânsızlıkları görüyoruz çünkü barolar olarak koordinasyon toplantılarına katılıyoruz, biz hem il hem ilçe hem de Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri toplantılarına. Burada bizim en çok karşılaştığımız şey evlere gitme konusunda araç eksikliği, ciddi anlamda fiziki bir eksiklik ve güvenlik eksikliği de var. Mesela, çocuğun, uyuşturucu ticaretinden alınan ya da uyuşturucu satmaktan alınan bir çocuğun sosyal inceleme raporunun alınması için çocuğu suç çevresi, kendi çevresi içerisinde değerlendirmemiz gerekecek ama bir uzmanın oraya giderken kolaylıkla yanında bir güvenlik görevlisiyle gidebilmesi, bu bir tedirginlik de yaratıyor çünkü. Biz, tüm çocuklar için sosyal inceleme raporunun alınmasını -ki stratejik eylem planında da var- bunu söylerken bir yandan da mevcut mekanizmanın güçlendirilmesi, personel sayısının ve personel niteliğinin artırılması noktasına da...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mevcut mekanizmayı bir tarif eder misiniz, şu an nasıl mesela, şu anda nasıl?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Suça sürüklenen çocuklar için mi?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani ailesine gitmek istiyorsunuz mesela, nasıl bir mekanizma işliyor?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Uzman, mahkeme... 12-15 yaş arasından bir örnek vereyim ki hani tam olsun çünkü o yaş aralığında suça sürüklenen çocuklarda sosyal inceleme raporu alınması zorunlu. Uzman, eğer imkânı, araç desteği var ise aile ziyareti...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - "Uzman" dediğiniz Aile ve Sosyal...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Sosyal çalışma görevlisi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının memurundan bahsediyoruz.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri birimindeki.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yok, Adalet Bakanlığımızın...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Evet, oradan.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam, bir kişi oradan iştirak ediyor, başka?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Sadece uzman görüşme yapıyor bu durumda.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir kişi gidiyor.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Evet, uzman görüşme yapıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Siz ne öneriyorsunuz?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Ben bu görüşmelerin... Zaten önünüzdeki raporlarda var, vaka danışmanlığı noktasında elbette bir kişi görüşmeli, hem mağdurlar yönünden hem suça sürüklenen çocuklar yönünden bu uzmanın düzenli görüşmeler yapmasını, 5395 sayılı Yasa kapsamında sonrasında verilecek tedbirlerle aynı uzmanın takip etmesini öneriyorum ama burada daha ilk görüşmeyi yaparken eve gidemediğiniz, okula gidemediğiniz, çocuğu sosyal çevresi içinde değerlendirmede, mesela, suça iten sebeplerde bir akran zorbalığı mı var, bir hırsızlık...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Polis mi eşlik etsin diyorsunuz o zaman?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Güvenlik gerekçesiyle, güvenlik tehlikesinin, aslında -o konuda bir endişe oluyor çünkü- bunun kolaylıkla ortadan kaldırılması noktasında bir önerimiz var, özellikle suça sürüklenen çocuklar yönünden böyle bir önerimiz var ama dediğim gibi en önemli şey -biz, bütün görüşmelerimizde, bütün koordinasyon toplantılarında aynı şeyi söylüyoruz- ciddi anlamda bir personel eksikliği var, ciddi anlamda bir fiziki imkân eksikliği var.

Yine, sorduğunuz yani baromuzla gönderdiğiniz yazılardan bir tanesi, Sayın Başkanım, çocukların istismar, sömürü mağduru olmasının yargılamaya etkisiydi. Burada, yine, aslında, aynı şeye geliyoruz; biraz önce konuştuğumuz, tüm çocukların mı adli görüşme odasında beyanının alınması gerekir? Evet, işte, tam olarak da bu yüzden. Biz, çocuğun bir ihmal, istismar, şiddet mağduru olup olmadığını adli sisteme ilk girdiğinde tespit eder ve doğru önlemleri alırsak... Ağır suçlar için de aynı şeyi söylüyorum. Mesela, biraz önce, bahsettiğiniz olaya ilişkin de öncesinde hiçbir şekilde adli... Yanlışsam düzeltin, Atlas Çağlayan cinayetinde de...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Daha önceki direkt öldüren failin...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - İlk kaydı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İlk kaydı fakat onu azmettirdiği düşünülen kızın birçok kaydı var.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Yani şimdi hani o olay üzerinden gideyim. O failin daha önce aile içerisinde bir istismara maruz kalıp kalmadığını, bir sömürüye maruz kalıp kalmadığını, okulda bir akran şiddetine ya da -maalesef artık akran zorbalığı bizim çağın yükselen problemi- arkadaşlarının arasında popüler olma gayesiyle şiddete başvurup başvurmadığını bilmiyoruz. İşte, tam olarak burada zaten ilk adli sisteme girdiğinde, sosyal inceleme raporları ve uzman eşliğinde ilk ifadelerinin alınmasıyla bu istismar ya da sömürüyü tespit edebilir ve dolayısıyla hem çocukları suçtan koruma hem de onarıcı adalet mekanizmalarının etkili uygulanmasını sağlayabiliriz.

Suçta sürüklenen çocukların adli görüşme odasına alınmasıyla ilgili, tekrardan altını çiziyim, bu çocukları sorulan sorulardan koruyacak, maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleyecek yahut mağdurun vicdanında yara açacak bir uygulama değil Sayın Başkanım. Çocuk zaten adliyede, adli görüşme odasında; aksine, belki kendini azmettiren kişileri mahkeme huzurunda,

kürsünün karşısında söylemek yerine adli görüşme odasında, kendini güvende hissettiği bir alanda, olayın oluş şeklini daha rahat ifade edebilecek. Bu, bir yandan da toplumun adalet mekanizmasına hizmet eden, onarıcı adalete de hizmet eden bir mekanizma aslında.

Suçla ilk ilişkilenedeki önleyici etkisini biliyoruz biz çünkü ceza yargılamalarında görüyoruz, ağırlıklı olarak yapılan görüşmelerde, CMK atamalarından aldığımızda, aile içi şiddet mağdurlarının şiddete daha eğilimli olduğu, örneğin ana babanın cezaevinde olduğu durumlarda çocuğun uyuşturucu satma suçuyla gözaltına alındığı kısımları biliyoruz ve bir yandan da bu bir ihmal şeklidir. İlk aşamada önleyici tedbirler çünkü şiddet şiddeti doğurur. Her zaman bir sonraki aşamaya geçiş, eğer önleyici tedbirler uygulamazsak çok daha ağır sonuçlar olur.

Burada uzlaşma mekanizmalarının suç tekrarı ve rehabilitasyona etkisi noktasında da baromuzun görüşlerini sunacağım ama kamu davası açılmasının ertelenmesi hususunu eklemeyi unuttuğum, derseniz önce ondan bahsedeyim.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi hususu; savcıda bir suçun işlendiğine dair yeterince şüphe oluşmasına rağmen üst sınırı üç yıl -12-15 yaş aralığındaki çocuklar için bu sınır beş yıl- kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebiliyor, bu dönemde de bu çocuk bir denetimli serbestlik altına alınıyor. Çocuklar için bu ertelemenin tamamı üç yıl ve kasıtlı bir suç işlenmemesi şartı aranıyor.

Bunun dışında da bizim uzlaşma mekanizmalarından kastımız, daha doğrusu çocuk adaletinde onarıcı adalet gibi görünen uygulamayı görebileceğimiz yalnızca uzlaşma ve ön ödeme var. Şurada özellikle şeye dikkat çekmek istiyorum: Zaten suça sürüklenen çocukların tamamına yakını sosyoekonomik olarak düzeyi düşük, aile desteği olmayan çocuklar ve dar gelirli ailelere mensup çocuklar. Mesela, ön ödemeye tabi bir suç işledikleri zaman bunun ödenmemesi hâlinde ceza almaları durumu söz konusu oluyor.

Bir de eğer suça sürüklenen çocuklarla ilgili, yani çocukların etkili katılımını konuşacaksak, çocukların sürece etkili bir şekilde, doğru bir şekilde katılmasını konuşacaksak uzlaşma teklifinin yasal temsilcilere yapıldığını biliyoruz.

Şimdi, Adalet Bakanlığının sitesinde iki ayrıma gidilmiş; bunlardan bir tanesi onarıcı adalet, mağdur temelli bakıyor, ikincisi de koruyucu hukuk ama biz çocuk adalet sistemi çalışanları olarak biliyoruz ki onarıcı adaletin mantığı, hem failin işlediği suçun kendi üzerindeki, mağdur üzerindeki ve toplum üzerindeki etkisini anlayabilmesi ve bu etkilerin ortaya konulması yani dolayısıyla, onarıcı adaleti yalnızca mağdur üzerinden değerlendirmememiz gerekir.

Burada uzlaşmada elbette "özür" gibi mekanizmalar var ama özellikle çocukların adli sisteme ilk girdiklerinde... Bir cezasızlık algısından bahsetmiyorum, cezalandırılmama değil. Biraz önce okuduğunuz mektuplarda benim de dikkatimi çeken şey oydu. O mektuplarda birden fazla ceza alan, yüz altmış yıl ceza alan, hâlihazırda yetişkin olan birinin söylemesi başka bir şeydir ama 15 yaşında ilk hırsızlıkla adli sisteme girip... "Keşke saliverilme..." cümlesi 26 yaşında kurulabilir belki, evet ama 15 yaşındaki biri "keşke ilk salınmasaydım..."

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mektupta onu da söylüyor, diyor ki: "O kadar çok tehir edildi ki benim suçum, ben bunların hep yanıma kâr kaldığını düşündüm." Ben bu üç mektup örneğini okudum ama çok daha fazla mektup geliyor. Benim dikkatimi çekti bu pasajlar, paylaşmak istedim. "Bunların yanıma kâr kaldığını düşündüğüm için işlemeye devam ettim." diyor, sonra absürt bir rakam çıkıyor yüz sene falan gibi. Hâlbuki bakıyorsunuz, Atlas Çağlayan'ın katili çok daha az yatacak; anlatabiliyor muyum? Biri çok daha vahşi bir suçun faili, biri tekerrür eden başka bir suç türünün faili. Dolayısıyla, burada cezasızlık algısını besleyen bir şey olduğuna dair bizzat failerin kendisinden gelen mektuplar bunlar.

Bu arada şunu da savunmuyoruz elbette ki hemen ilk suçunda çocuğa çok ağır yaptırımlardan ziyade çocuğun ıslahına, rehabilitasyonuna ve suçu önlemeye yönelik bir yaptırım şeyinin olması, yapılandırılması iyi bir fikir olarak karşımıza çıkıyor. Yani buradan şunu anlamayın: "Hemen çocukları cezaevine tıkalım" vesaire gibi bir sonuç çıkmasını ama böyle de bir vakıya var önümüzde. Birden fazla gelen mektup, onlarca mektup geliyor bana, üçünü okudum zamanı tasarruflu kullanmak adına.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Yani nitel araştırmalar, bir yandan da cezaevine alınan çocukların orada yeni suç tipleriyle karşılaştığı, orasının bir şekilde de bir suç...

Evet, yani iki tarafı da var Sayın Başkanım, hem sizin bahsettiğiniz gibi bir durumu var...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani, belli bir ceza tekerrür ediyor, ediyor, en sonunda çok yüksek bir cezayla karşılaşıyor fakat aslında diversiyon gibi başka ülke örneklerine de baktığımızda başka bir şeyden geçiyor yani rehabilitasyon mekanizmalarına girmesi gerekiyor. Oradaki rehabilitasyon mekanizması belki akranlarından özür dilemek, belki bir sivil toplum örgütünde çalışmak, belki bir barınakta çalışmak bile olabilir ama bir yaptırımla karşılaşırsa çok daha farklı bir psikolojiye girecek ama sizin önerdiğiniz model daha da bambaşka. Mesela, çocuk mahkemelerine zaten kimse alınmıyor, ben milletvekili olarak bir tanesine çok zor girebildim.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Henüz öyle bir model önermedim Sayın Başkanım, ben onunla ilgili bir model önermedim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Adli görüşme odasında mahkemenin devam etmesi bana mesela çok şey geldi, bilmiyorum dünyada örneği var mı?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Şöyle, şu an uygulamada da biz yaşıyoruz bunu yani hani gizlilik kararı verilen...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Caydırıcılığın hiç, hiç, hiç olmamasının da olmamasını öneriyor bu model.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Sayın Başkanım, caydırıcılık dediğimiz şey, suçlarla ilgili olan şey, çocuğun işlediği suça ilişkin kendinde, toplumda, mağdurdaki etkisini anlayabilmesi ve mümkünse bunun telafi edilebilmesidir ama çocuğun duruşma salonunda dinlenmesinin caydırıcılığa hiçbir etkisi yok; aksine...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani bununla ilgili elinizde bir veri var mı bilmiyorum ama ciddi bir şeyle karşılaşması; yaptığının farkına varması, bir farkındalığının gelişmesi açısından ki zaten çocuk mahkemelerine kimse alınmıyor, öyle

izole bir ortam. Yani ayrıca çocuğu izole etmenin, hiç hâkim karşısına çıkmamanın nasıl bir mantığı var, hani ben onu çözemedim. Dünyada örneği var mı bilmiyorum, böyle bir örnek var mı?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Bizim uygulamamız buna cevaz veriyor. Bizim Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği açıkça hiç ayırmıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani, suçun tipine göre olabilir...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Hayır, Sayın Başkanım, hiç ayırmıyor. Adli görüşme odalarının kullanımını kırılğan gruplara özgü ve kırılğan grupları tarif ederken...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kırılğan gruplar; istismar mağduru...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Adli sisteme giren...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bunlar tabii ki olabilir de her suç için onu biraz yadırgadım.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Yok "Adli sisteme giren tüm çocuklar" şeklinde yönetmelikte açık madde var. Evet, cinsel şiddet mağduru kadınları da anlatıyor ama son olarak da son fıkrasında diyor ki: "Adli sisteme giren tüm çocuklar." İşte, biz cezasızlık algısını ortadan kaldıracaksak, eğer maddi gerçeğin ortaya çıkması bizim için çok önemliyse ben kendimi 14 yaşında ya da 16 yaşında bir çocuk yerine koyuyorum; kendimi, bu suçu nasıl işlediğimi, ne şekilde başıma geldiğini, beni iten sebepleri... Korktuğunuz yerde rahat açıklama yapamazsınız, yetişkinler gibi düşünmemek lazım çocukları. Korkmak yerine kendinizi güvende hissettiğiniz -cezasızlık algısından bahsetmiyorum- sizinle sizin dilinizde iletişim kuran birine her şeyi daha açıklıkla anlatırsınız. Dolayısıyla, biz maddi gerçeğin çocukların işlediği suçlar yönünden açığa çıkmasını istiyorsak zaten özel usul uygulamak durumundayız.

Buradan koruma tedbirlerine geçmek isterim. Sahada tespit ettiğimiz çok ciddi sıkıntılar var. Biliyoruz ki münferit olaylarda olmasa bile kalabalık dosyalarda çocuk bürolarında görevli olmayan, örneğin kaçakçılık büroda görevli olan savcılar o dosyaya özgü olarak çocuk savcısı olarak görevlendiriliyor. Biz en başından beri önleme, önleme, önleme diye konuşuyoruz dolayısıyla bu çocukla ilgili riski tespit edecek özel uzmanlaşmış, bu alanda eğitim almış çocuk büro savcıları... Dolayısıyla, bu tür görevlendirmelerin çocuklarla ilgili risk tespitini yapmalarını çok tehlikeli buluyoruz. En yakın örneği, hatırlarsınız, geçtiğimiz aylarda Ankara'da çok büyük bir uyuşturucu operasyonu yapıldı ve yaklaşık 100-110 çocuk burada alındı. Oradaki tüm çocukların ifadesini kaçakçılık büroda alan savcılar görevlendirmeye aldılar ve bu, bir fiziki imkânsızlık değil, bizzat ben adliyeye gittim; çocuk büronun, çocukların tutulduğu yer, yaklaşık 100 kişiyi alan bir alan ve tamamen boş. Savcılığın görevlerinin yetişmemesinden kaynaklı değil, işte orada bir ihtisas meselesinden bahsediyoruz. Çocuğa özgü düzenlemeleri bilmeyen savcılar tarafından o ifadeler alındığında ya da tutuklamayla ilgili bir sorun olduğunda, o çocuğun cezaevine girip çıktıktan sonra daha farklı suç işleyeceğini hepimiz biliyoruz. O yüzden buraya 15'inci maddeyi ısrarla koydum.

Bir de öneriler kısmında var ama "İfade esnasında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir." diyor kanun. Mağdur çocuklara göre savcının inisiyatifine bırakılmış bir durum bu. Biz bunun bir zorunluluk hâline gelmesini talep ediyoruz çünkü burada da gerçekten çocuğun süreci anlaması, yaşadığı olayla, neyle karşı karşıya kaldığını bilmesi aslında uzmanın ona anlatmasıyla alakalı. Aynı şeye hizmet ediyoruz aslında. Duruşma salonunda heyetin karşısındaki korku mu yoksa bu süreçte kendisinin anlayacağı şekilde başına gelebilecekleri anlatan bir uzmanın caydırıcılığı mı dersiniz biz fiiliyatta biliyoruz ki bu konudaki uzmanın caydırıcılığı, uzmanın anlatması, çocuğun bunu anlaması çok daha mantıklı.

Uygulamada şöyle çok karşı karşıya kalıyoruz... Kolluk görevlilerinin bilgi alma, sohbet esnasında araçta gelirken... Ben CMK'deki arkadaşlara ısrarla şunu söylüyorum: Arkadaşlar, dosyayı incelediğinizde şöyle bir bakın küçük post-it'ler var mı? Biz biliyoruz ki polis, kolluk görevlisi ya da jandarma özellikle 1'den fazla kişinin işlediği suçlarda yer gösterme... Yer gösterme niteliği itibarıyla bir ifade alma işlemidir ve yalnızca çocuk savcısı tarafından yapılabilir ama takip ettiğim dosyalarda kolluğun çocuğu ters kelepçeyle araçta tutup yer göstermeye götürdüğünü biliyoruz; bu açıkça kanuna aykırı. Bu tür uygulamaların çözümü çok basit; çocuk şubelere, jandarmalara çok basit bir yazıyla çözülebilecek meseleler ama biz uygulamada çocukların üzerinde çok ciddi etkilerinin olduğunu biliyoruz, bunun özellikle altını çizmek isterim.

Tutuklama tedbirleriyle ilgili bir görüş istenmiş lakin bizim -biraz önce söylediğim gibi- böyle bir veriyi toparlayabilmemiz mümkün değil çünkü bizde yalnızca avukat atama sayıları var ama uygulamadan, sahadan size şöyle bir geri bildirimde bulunabilirim: Çocuk Koruma Kanunu'nun 20'nci maddesi çocuğa özgü adli kontrol hükümlerini düzenler ve açıkça söyler ki 109'uncu maddesinde sayılanlarla beraber buradaki adli kontrol düzenlemelerine de başvurulur. İşte bunlar daha çocuğa özgü, mesela çocuğu suç çevrelerinden uzak tutmaya yönelik düzenlemeler olabilir; belli yerlere gitmek, belli yerlere gidememek, ancak belirlenen kişilerle iletişim kurmak gibi ama bugüne kadar -varsa burada bir meslektaşım uyarısın- ben hiçbir adli kontrol kararında 20'nci maddenin tartışıldığını dahi görmedim. Ankara için şöyle de bir dezavantajlı durumumuz var: Çocuk tutuklamaya sevk edilmiyor ise avukat ve çocuk sulh ceza hâkiminin karşısına çıkmıyor, adli kontrol kararları dosya üzerinden veriliyor. Bu sunumu tasarlarken çocuk adaletinde avukatın rolünü konuşuyoruz ama tutuklama tedbiri dışında avukatlara dilediğiniz kadar bu nitelikli eğitimi verin -ki biz kendi eğitimimizin çok nitelikli olduğunu düşünüyoruz, tecrübe elbette zamanla kazanılan bir şey her meslekle ilgili- adli kontrolde oraya gidip sulh ceza hâkimine "Çocuğa özgü adli kontrol hükümlerini uygulayın." diyebilecek avukatı duruşma salonuna alamıyoruz. Bunların da yetersiz kalacağını... Zaten adli kontrol ağırlık itibarıyla tutuklamaya eş yani tutuklama kararı veremeyeceğiniz bir suçta adli kontrol kararı veremiyorsunuz ama bir yandan da kanunun açık hükmü olmasına rağmen Çocuk Koruma Kanunu 20'nci maddede yer alan ve çok ciddi önleyici etkileri olduğunu düşündüğümüz adli kontrol kararlarının uygulanmadığını görüyoruz. Bu bizler için birazcık daha dikkat meselesi. Burada şeye dikkat çekmek lazım belki, elbette çocuk mahkemeleri, çocuk ağır ceza mahkemeleri var ama çocuklarla ilgili koruma tedbirlerini herhangi bir ihtisası olmayan sulh ceza hâkimlikleri veriyor. Burada bir ihtisaslaşma söz konusu olabilir. Hatta belki ileri aşamasında tüm bu koruma tedbirlerinin çocuk mahkemeleri tarafından verilmesini de konuşabiliriz.

Sahadan aldığımız tedbirler, çocukların tutuklama yasağının dışına çıktığı hâllerde tutuklama eğiliminin olması. Sizin verdiğiniz örnekten devam edeyim: Çocuk basit hırsızlıkla birkaç kez adli sisteme giriyor, o arada hiçbir koruyucu, destekleyici tedbir uygulanmıyor, bir danışmanlık tedbiri, belki bir eğitim tedbiri etkili bir şekilde uygulanmıyor. Devamında çocuk bir yıl sonra eline bir

biçak alıyor ve yağma suçuyla beraber bu sefer tutuklama yasağının dışına çıkıyor. Sizin dediğiniz gibi olabilir "E, ben bunu hep yapıyordum." Mesele zaten eylemlerinin sonuçlarıyla yüzleşebilmek ama bunu bir cezayla değil, önleyici tedbirlerle ancak... Çünkü cezalandırma ancak ve ancak 15 yaşındaki, 16 yaşındaki bir çocuğun -birçoğunuzun çocuğu vardır, ergenlerle çalışıyorsunuzdur- o içindeki öfkeyi körüklemekten, yaptığının haklı olduğunu görmekten başka hiçbir işe yaramaz, ancak önleme mekanizmalarıyla, tedbir mekanizmalarıyla bunu azaltabiliriz ki o çocuk kendisindeki cezasızlık algısından çıksın. Cezasızlık algısı zaten yaptığının bir sonucunun olduğunu bilmesidir, o cezayı yatma meselesi değildir. Hiçbir çocuk -en son on birinci yargı paketinde gördük, üç yıllık bir düzenleme öngörüyordu yirmi dört yıldan yirmi yedi yıla ve bu infazda yaklaşık bir buçuk yıl gibi bir süreç- hiçbir yetişkin dahi "Bir buçuk yıl fazla yatacağım, bir dakika, o zaman ben bu suçu işlemeyeyim." demez. Önemli olan buradaki önleyici mekanizmaları etkili bir şekilde hayata geçirmek.

12-15 yaş aralığındaki çocuklarla ilgili tutuklama... Şimdi, bu çocukların biz ceza ehliyetinin olup olmadığını bilmiyoruz kanun olarak, bununla ilgili bir değerlendirme yapılması zorunlu ama tutuklama kararından önce bu sosyal inceleme raporlarının, adli tıbbi değerlendirme raporlarına emsal teşkil edecek sosyal inceleme raporlarının alınmadığını görüyoruz. Tamam, kanun "Tedbir alınması durumunda verilebilir." diyor ama o süreçte çocuğun ceza ehliyetinin olmadığını anlaşılması durumunda çocuğu ceza ehliyeti olmadığı hâlde kapalı kurumlarda özgürlüğünden mahrum bırakmak durumunda kalacağız.

Denetimli serbestlikle ilgili, avukatın rolüyle ilgili bir sorunuz vardı. Sayın Başkan, bizlerin rolü zorunlu CMK müdafiliğinde hükümle biter yani infaz aşamasında avukat yoktur. Yalnızca derdest davalardaki adli kontrol kararlarında bizim ancak şöyle bir rolümüz olabilir: Müvekkilimize bilgilendirme yapmak, ihlal olması durumunda ne olur? Ama infaz aşamasında uygulanan denetimli serbestlik kararlarında avukatın bir rolü yok. Sahadan aldığımız geri bildirim şu: Derdest davalarda bir iletişimsizlik problemi var; bazen bazı çocuklar avukatlarının kim olduğunu bilmediğine dair... Barolar ile denetimli serbestlik bürolarının arasında bir irtibat sağlanabilir. Bir de belki infaz aşamasında adli yardımdaki gibi -bir danışmanlık gibi düşünebiliriz bunu- bir avukat, müdafî desteği sağlanabilir çünkü dediğimiz gibi, infaz aşamasında çocuğu bu konuda hukuki olarak yönlendirecek bir zorunlu müdafî desteği uygulamada yok.

Biraz hızlı konuşuyorum çünkü süreye riayet etmeye çalışıyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Süreyi biraz aştığımız için toparlarsanız... Çünkü vekillerimiz size zaten sorular soracaklar, derinleştireceksiniz onları.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Toparıyorum hemen.

Önerileri de hızlıca bildireyim. Şimdi, zaten aralıklarla da söyledim, tüm çocuklar için sosyal inceleme raporlarının, yalnız işte asgari standartlara uygun, çocuğu suça iten sebepleri ortaya çıkaran kapsamlı raporların zorunlu olması, ilk aşamada zorunlu olması gerektiğini düşünüyoruz. Tüm çocukların, biraz önce söylediğim gibi, adli görüşme odalarında beyanlarının alınmasının zorunlu olması gerektiğini düşünüyoruz. Çocuk ifadelerinde uzman bulundurulmasının savcılığın inisiyatifinden çıkarılmasını, yine maddi gerçeğin ortaya çıkması ve çocuğu suça iten sebepleri ortaya çıkarmak ve yine çocuğun kendini ifade edebilmesini kolaylaştırmak açısından bir uzman bulundurulmasının zorunlu hâle gelmesini...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - "Uzman" derken açar mısınız; avukat mı, psikolog mu, sosyal çalışmacı mı?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Sayın Vekilim, kanunda bunun karşılığı var, "sosyal çalışma görevlisi" diyor Çocuk Koruma Kanunu ve onun hangi uzmanlardan oluştuğunu söylemiş. Bu konuyu da zaten birazdan belki tekrar açarım.

Okul sosyal hizmetinin devreye alınmasını çok kıymetli buluyoruz. Kendi çalışmamız olmadığı için sunmadım ancak Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesinin pilot bölgede Yenihayat İlkokulunda yaptığı bir çalışma var, okul sosyal hizmetinin öğrencilerle beraber yaptığı çalışma var. Orada çok ciddi sonuçlar alındığını biliyoruz ve okul takibinin etkili yapılması ve burada yaptırım uygulanmasının çok önemli olduğunu biliyoruz çünkü çocukların ilk kırılma anının okul terki ve evden kaçmalar olduğunu biliyoruz. Kıymetli hocamız Bengi Hoca şey söylemişti bir sempozyumda, "Doğa boşlukları sevmez arkadaşlar, doldurur. Önemli olan o boşlukların neyle doldurulacağı." demişti ve bu boşlukların okuldan kaçmayla oluştuğunu biliyoruz. Burada tespit edip önleyici mekanizmaları devreye sokmak -okul terkinde- çok ciddi anlamda bize önleyici fayda sağlayacak.

Bir de Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 16/3 maddesi var; bu, çok kıymetli. Ben, CMK eğitimlerimde bunu bir çocuk adaletinin alarm sistemi olarak anlatıyorum arkadaşlara. Bir çocuk karakola geldiği anda, mağdur çocuk, suça sürüklenen çocuk fark etmez, korunmaya ihtiyacı olan çocuktur çünkü kanun aynı zamanda bu şekilde kabul eder. Çocuk Koruma Kanunu'nun hazırlanma aşamasında tutanaklarda da, komisyon tutanaklarında da böyle geçer, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına -bakın, dava açılmadan bahsetmiyorum- karakola geldiği anda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, çocuk kurum bakımında olmasa bile buraya bildirilmesini söyler; barolara -avukat istemeden farklıdır bu- baroların Avukatlık Kanunu'ndan kaynaklı görevlerinin ifası için bildirilmesini söyler, bir de eğer çocuğun zararına değilse aileye bildirilmesini söyler. Buranın etkili uygulanmasını talep ediyoruz ki belki bizler de buralarda barolar olarak etkili takip yapabiliriz, kurum ve kuruluşlarla çok rahat koordine olabiliyoruz çünkü haberdar olduğumuz durumlarda. Buranın etkili uygulanması o yüzden barolar açısından çok önemli.

Israrla altını çiziyorum; Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri biriminde olan personel sayısının ve yine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki uzman sayısının artırılması çok önemli. 12 yaş altı suçla ilişkilenen çocuklarla ilgili koruyucu ve destekleyici tedbirlerin... Biliyorsunuz buralarda 5395 sayılı Yasa'nın 5'inci maddesindeki düzenlemeler bir güvenlik tedbiri olarak uygulanıyor ancak bunların etkili uygulanması önemli; kâğıt üzerindeki bir danışmanlık tedbirinin, kâğıt üzerindeki bir sağlık tedbirinin... Kâğıt üzerinde olduğunu şu şekilde söylüyorum; bakın, bunun bir başarı verisini bulamıyoruz biz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Zaten tanımlı değil orada. Koruyucu tedbirler tanımlı da güvenlik tedbirleri tanımlı değil.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Evet. 5'inci maddeye atıf yapıyor "Güvenlik tedbiri uygulanır." diyor, bu güvenlik tedbiri de 5395 sayılı Yasa'nın 5'inci maddesinde işte, eğitim, sağlık, danışmanlık...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bunun yapılandırılması gerekiyor bizce de.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Buradaki tedbirlerin etkili uygulanması çok önemli. Ben il koordinasyon toplantılarına gittiğimde kaymakamlarımız şunu söylüyor: "Bu kadar tedbir uyguladınız, başarı oranı ne?" Böyle bir veri yok, uygulanan tedbirlerin ne oranda başarıya ulaştığına dair, en azından bizim koordinasyonlardan aldığımız bir şey yok. Bu tedbirlerin etkili uygulanması gerektiğini konuşuyorsak ceza mahkemelerindeki şapkalının karışması meselesini de konuşacağız. Bu tedbirleri çocuk ceza mahkemesi yani asliye ceza mahkemelerinin çocuğa özgülenmiş hâkimlerin verdiğini biliyoruz. Burada tedbir hâkimliğinin ayrılması, buranın ihtisaslaşması noktasında, tıpkı 6284 sayılı Yasa'daki tedbirleri uygulayan mahkemelerin ayrışması gibi, tedbir hâkimliğinin ayrılması burada çok önemli bir düzenleme olur çünkü burada daha nitelikli, daha etkili kararlar alabiliriz. Çocuklarla ilgili koruma tedbirlerinin, tutuklama, adli kontrol gibi kararların çocuk mahkemeleri tarafından, bu konuda ihtisaslaşmış mahkemeler tarafından verilmesinin de önemli olduğunu vurguluyoruz.

Bir de zorunlu müdafilik meselesi de dediğim gibi, yalnızca şu an Ankara Barosunda var; Trabzon Barosu bununla ilgili bir çalışma başlattı, Edirne yönetmelik değişikliğine gitti ancak bir iptal davası açıldı, yürütmeyi durdurma verildi. Bildiğim kadarıyla şu an yalnızca İzmir "Çocuk İzlem Merkezi" ifadelerinde yani çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçlarında eğitim almış avukat atamaları yapıyor. Belki bununla ilgili Adli Yardım Yönetmeliği'ndeki gibi bir yönetmelik değişikliğine gidilebilir. Bunun yaygınlaştırılması bizler için çok kıymetli olur.

Çok teşekkür ederim.

Zamanımı aştım, biliyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Biz teşekkür ediyoruz hem 1'inci hem 2'nci Baro temsilcimize kıymetli katkılarından dolayı.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Ankara 1 Nolu Barosu ve Ankara 2 Nolu Barosu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi, vekillerimize hem görüş hem soru için söz veriyorum.

İlk söz talebi Ümmügülşen Öztürk'ün.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Teşekkür ederim değerli sunumlarınız için.

Ben bir sağlıkçıyım. Daha önceki sunumlarda da suça sürüklenen çocukların background olarak incelemelerinde yüzde 91'inin psikolojik, sosyal problemleri olduğu tespit edilmiş, davranış bozukluğu ve DEHB dediğimiz bozukluklar. En son, öğretmeni öldüren çocuğu, okula girip de bir öğretmenimizi katleden çocuğu da babası "Her türlü sorumluluğunu alıyorum, öldürme dâhil her türlü sorumluluk bana ait." deyip, tedavisini kesip çocuğu hastaneden çıkarıyor. Yani burada hem çocukların yüzde 91'inin psikolojik problemlerinin olması hem de bunun gibi, ailelerin tedaviyi kabul etmeyip çocuklarını çıkarması gibi nedenlerde ailelerin sorumluluğunu hiç konuşmadınız yani ailelere bir sorumluluk, bir yaptırım gibi bir şey de olması lazım. Yani "Öldürülme dâhil ben alıyorum sorumluluğu." ne demek? Yani yatması gereken, psikolojik sorunu olan çocuğu hastaneden çıkarıyor. Diğerinde de yüzde 91 problemi olan çocukların tedavisini yapmayan veya umursamayan bir aile durumu var. Ne dersiniz bu konuda?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Soruları toplu alıyoruz bu arada, siz lütfen not alın ki unutmayınız.

Diğer söz talebi Selcan Taşçı Vekilimizin.

Buyurunuz lütfen.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum sunumlarınız için.

İki baronun da aslında önerileri arasında var yani ben de önemsiyorum bu çocuk CMK listesinde yer alan avukatların ayrı listelenmesi. Ama az önce Edirne'den örnek verdiniz, şimdi şöyle bir şey...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Düzeltiyim onu, Tekirdağ. Özür dilerim, evet, Tekirdağ.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Yok, onu düzeltmek için söylemeyeceğim, başka bir yere... İlin çok önemi yok. Şöyle bir şey olabiliyor zannediyorum, değil mi yani: Şimdi temel CMK listesinde yer alan bir avukat "Ben bu eğitimi almayı reddediyorum. Ben zaten hukuk eğitimi aldım." diyor ve CMK listesinden bir avukat ataması yaptığınızda da "Hak kaybına uğruyorum." deyip bir dava açabiliyor aslında şu anki uygulamada. Dolayısıyla evet, ihtisaslaşmayı biz savcıda, hâkimde, sosyal hizmette, her yerde savunuyorsak savunmada da savunmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Bir şey sormak istiyorum. Şimdi burada, bu kolluğun ifade almasıyla ilgili "Çocuklar üzerinde çok fazla etkisini görüyoruz sahada." dediniz, o etkiyi tanımlar mısınız? Yani tam olarak kastınız ne? Şunun için soruyorum: Şimdi, bu kolluğun ifade alması meselesinde sanki sadece bu kolluktan gelen bir talepmiş gibi bir algı var ama bizim Komisyon çalışmalarımızda -zannediyorum İstanbul ziyaretindeydi- biz çocuk savcılarından da "Aslında doğru soruları biz de kolluktan alıyoruz." gibi bir beyan aldık. Yani bunu yargıdan aldık, anlatabiliyor muyum? Netleştirmek için buradaki çekincenizi tam olarak izah edebilirsiniz sevinirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurunuz lütfen Sayın Vekilim.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Teşekkür ediyorum.

Her iki sunumu yapan değerli misafirlerimize teşekkür ediyorum.

1 Numaralı Baro yetkilisine sormak istiyorum: Mesela "12-15 yaş arasındaki çocuklar eğer bir filin anlamını, önemini, sonuçlarını kavramış ise şöyle şöyle, şöyle değerlendirilir." dediniz. Bu kavrama yöntemi nedir? Bunu bir öğrenebilirsek sevinirim. Nasıl anlayacağız onu?

İkincisi, söylediğiniz şeylerden biri Norveç modeli, Finlandiya modeli ve Japonya modeli. Bunların hepsini aslında burada daha önce de konuştuk, arkadaşlarımız sağ olsunlar, gayet güzel anlattılar. Bunlara baktığımızda, Norveç ve Finlandiya modeli, evet, ilk yapıldığı dönemde bir miktar rahatlama sağlamış ama hepsi son yıllarda yeniden bir hareketlenmeye başlamış. Bunların içinde en

güzel Japonya modeli, mümkün olduğu kadar minimum seviyede gidiyor bu. Bunun farkı konusunda bilginiz var mı yani bu konuya hâkim misiniz? Japonya'da ne yapıyor? Çünkü onlarda bizim de duyduğumuz birtakım şeyler var, hırsızlığın çok az olduğunu, normal yaşamda da cinayetlerin çok olmadığını falan biliyoruz. Harakirinın yapıldığı bir yerden bahsediyoruz. Dolayısıyla, orada farklı bir şey daha mı var acaba? Yani başka şeyler mi devreye giriyor?

Bir de ekonomik durumdan bahsettiniz yani "Avukatlar genellikle bu tip şeylerde ücretlerini alamadıkları için takip etmek istemiyorlar." gibi şey söylediniz. Talepleri nedir yani avukatların burada referans alacağı nokta nedir? Ne istiyorlar, ne yapılabilir? Kafanızdan geçen bir rakam var mıdır? Yani bir avukat bunu yapacaksa en azından hani diyoruz ya "asgari ücretin yarısı" "asgari ücret" ya da ne bileyim, işte, bir kriteri var mıdır, onları merak ettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler Sayın Vekilim.

Sayın Gergerlioğlu'nun bir talebi var.

Buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben biraz geç geldim, Avukat Cemile Didem Karaboğa'ya sorum olsun. Aslında son derece önemli eksiklikleri söylediniz kollukta, mahkemede. Bunlar çok vahim bir durumu gösteriyor. Suça sürüklenen çocukların işledikleri suçları, cinayetleri duyduğumuz anda toplumda büyük bir infial oluyor ve ardından, işte "Bu çocuklara yönelik daha ağır cezalar verilsin." yönünde yoğun bir kampanya yaşanıyor ama işin gerçeği, realitesi öyle değil. Ben de İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda çocuk cezaevlerini ziyaret ettiğimde oradaki çocukların çok yoğun psikolojik sıkıntılar yaşadığını gördüm. Yani cezaevine atmakla bitmiyor onun psikolojik sıkıntısı, çocuk psikolojik sıkıntıları yaşamaya devam ediyor ve o süreç çocuğun psikolojik sıkıntılarını ve suça eğilimini artırabiliyor. Bahsettiğiniz eksiklikler son derece önemli. Siz ne kadar süredir bu eksikliklere vurgu yapıyorsunuz? Tabii, Komisyon bunun için toplandı ve neyi, ne kadar değiştirebilecek, iyileştirebilecek, bir soru işareti; umarım en iyisini yapar ama uzun bir süredir giderek artan bir problem artık Türkiye'de suça sürüklenen çocuklar meselesi. Yani bu süreç içinde nasıl bir mücadele verdiniz, bir ilerleme oldu mu veyahut da hep aynı mı kaldı Sayın Avukatım?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkürler.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum.

Ben de iki baroya da hoş geldiniz diyorum, katkıları için de teşekkür ediyorum.

İlk baronun sunumunda burada değildim. O yüzden, eğer bir eksiklik olursa lütfen affolsun, sadece sunumları inceleyebildim. Ben de aynı soruyu soracaktım aslında. "Fiilin anlam ve sonuçlarının kavranması hâlinde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz." şeklinde gibi bir şey var. Fiilin anlam ve sonuçlarını kavrama noktasındaki yetkinliğin ben barolarda olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Psikiyatri dernekleri zaten buraya geldiler, suç olgusunun çocuklar üzerindeki nöropsikolojik bağlantılarını aktardılar, suç ve cezada çocukların nasıl algıladığını konuştular. Dolayısıyla, bence bu meseleye biraz psikiyatristlerin ve psikologların perspektifinden bakmanın, çocuğu anlamamanın, çocuğun zihinsel gelişimini anlamamanın daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, burada aileye dair bir vurgu var, elbette aile gözetimi altında yetiştirilmelerine, aile politikalarına, çocuğu aileye bağlayan, yardımların da doğrudan ailedeki kadın üzerinden verilmesine yönelik bir vurgu var fakat ben bu meselenin kendisinin sadece aileyi güçlendirerek çözümlenmesi ya da ailede de kadın üzerinden yürütülmemesi gerektiğini düşünüyorum. Yani aile içerisinde bir çocuk varsa politikalarımızı biz anneye göre değil, aileye göre değil, çocuğa göre öğretmeliyiz. Elbette çocuğa dair yürüttüğümüz politikalar aileyi güçlendirebilir, güçlendirirse ne güzel olur ama buradaki esas hedefin çocuk olduğunu, çocuk odaklı olması gerektiğini ve aynı zamanda denetimi aileyle paylaşmanın ama esas denetimin yine devlette ve devlet mekanizmalarında olduğu vurgusunu yapma ihtiyacı duydum.

Bir de gerçekten çok üzülerek 1 Nolu Baronun sunum belgesinde bir şeye rast geldim. Hifa İkra Şengüler'in annesi için "psikolojisi bozuk annesinin elinden alınması" gibi bir ifade var. Ben bu ifadenin kendisinin çok talihsiz olduğunu düşünüyorum. Bir kere, hayatını kaybetmiş bir anne ve kızından bahsediyoruz. Hayatını kaybetmiş ve Türkiye'de infial yaratmış bu olay üzerinden kadını "psikolojisi bozuk anne" gibi nitelendirmenin kendisini bir kadın olarak kesinlikle kabul etmeyeceğimi, kabul edemeyeceğimi ve bu "psikolojisi bozuk" kısmını yazmaya kimsenin hakkının olmadığını düşünüyorum ve bu sunum içerisinden çıkarılmasını da talep ediyorum yani böyle bir şey olabilir mi? Bu mesele hepimizi en derinden etkilemiş, hepimiz için bir hüznün kaynağı olmuş; anneyi psikolojisi bozuk olarak nitelendirmek ne demek yani? Burada mekanizmaların eksikliğini konuşabiliriz ama annesinin psikolojisinin bozuk olmasının burada dillendirilmesi, elinizde de bir şey yokken buna dair bu söylem ben çok rahatsız etti; bunu da söylemeden edemedim.

Şimdi, ben 1 Nolu Baroya dair de bir şeyler söylemek istiyorum. Yani özellikle bir cümle geçti, aslında tam olarak onu anlamak istiyorum. Sosyal hizmet uzmanlarının ve uzmanların aileyi ziyaret ederken yani çocuğun bulunduğu sosyal çevreyi ziyaret ederken bazı güvenlik sıkıntıları yaşadığını ve bununla beraber de bir polisle ya da güvenlikle birlikte gidilmesi gerektiğini söylediniz; bunu mu söylediniz? Eğer bunu söylediyse bu buna dair de bir şerhim olduğunu ifade etmek isterim. Çünkü kollukla birlikte bir çocuğun yaşamının devam ettiği yere gitmenin zaten ilişkiyi bloke edeceğini bilmek gerekir. Dolayısıyla, belki üniformasız olabilir, işte resmî bir araç olmayabilir, sivil olabilir, başka türlü şeyler olabilir ama bunu biraz detaylandırmanızı ya da kafanızdaki şeyi tam olarak aktarmanızı rica edebilirim.

1 Nolu Baronun bahsettiklerinin, sahada bahsettiklerinin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bir soru sormak isterim. Size göre mevcut düzende ivedilikle düzenlenmesi gereken üç başlık nedir? Yani bu Komisyonun önüne bir iş planını koyacak olsaydınız bu ilk üç ne olurdu, ilk üçte ne olurdu? Ayrıca, Komisyona sunabileceğimiz ilk, orta ve uzun vadede çalışma programı ne olmalı? "Hangi değişim gerçekten çocuklar üzerinde ciddi bir değişime sebep olabilir?" sorusu var.

SİR'lerden bahsettiniz. Yani SİR'lerin daha kapsamlı olabilmesi için neler yapılabilir? Belki sosyal hizmet uzmanları bunları cevaplasa daha iyi olur çünkü bu doğrudan onların meslek alanları ve yaşadıkları zorlukları en iyi onlar bilir. Belki Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinden uzmanları da sahada yaşadıkları zorlukları anlamak adına davet edebiliriz Sayın Başkan -bilmiyorum mümkün olur mu- çünkü çok paydaş çalışıyorlar gerçekten.

Çocuk adalet merkezlerinden bahsettiniz yani aslında açtınız ama biraz daha açıp, detaylandırıp daha kavrayabileceğimiz şekilde somutlaştırırsanız ben memnun olurum.

Çok teşekkür ediyorum katkılarınız için.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Beritan Vekilimize.

Başka söz talebi var mı acaba vekillerimizden?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Komisyon Başkan Vekilimiz Mustafa Köse Bey'e veriyorum sözü.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Çok teşekkür ediyoruz sunumlar için kıymetli meslektaşlarım.

Çocukların ceza infaz kurumlarına girmesi ile yeniden suça sürüklenmesi arasında bir ilişki gözlemliyor musunuz? Bu infaz sürecinde eğitim, psikososyal destek ve rehabilitasyon programları size göre yeterli mi? Denetimli serbestlik sürecinde bulunan çocukların takip ve denetim mekanizmaları yeterli mi; bu konudaki görüşlerinizi merak ediyoruz. Bir de barolarımıza göre çocukların tekrar suça sürüklenmesine en çok hangi faktörler yol açıyor? Çocuk Koruma Kanunu'nun uygulamasında en çok hangi alanlarda sorun yaşandığını gözlemliyorsunuz? Bu konulardaki kanaatlerinizi merak ediyoruz.

Beritan Vekilimiz de ifade etti, bir rapor hazırlayacağız Komisyonumuzca. Yasal reform önerileriniz var mıdır Komisyon sunabileceğiniz? Üç başlık altında bunu alabiliriz sizlerden, bu konudaki kanaatlerinizi merak ediyorum.

Bir de çocuk mahkemelerinin iş yükü ve uzmanlaşma düzeyi hakkındaki gözlemlerinizi merak ediyoruz. Özellikle büyük şehirlerde çocuk mahkemelerinin sayısı ve kapasitesi size göre yeterli mi? Yargılama sürecinde tutuklama tedbirine başvurma oranı hakkında barolarımızın sahadaki gözlemleri nelerdir? Bu konulardaki kanaatlerinizi ifade ederseniz sevinirim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler.

Benim sormayı planladığım soruları sayın vekillerimiz zaten dile getirdiler, ben de üç somut öneriyi her gelen konuğumuza sormak istiyorum. Üç somut öneriniz ne olurdu yani "Şu, şu, şu." diye üç dileğiniz olsa neler olurdu? Onun dışında, benim sormak istediğim soru yok.

Cevaplarınızı olabildiğince zamanı tasarruflu kullanarak rica ediyoruz çünkü bir zaman kısıtımız da var ramazandan dolayı.

Buyurunuz lütfen.

ANKARA 2 NOLU BAROSU AİLE MERKEZİ SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ SALİHA SASA - Ben ilk soruyu soran vekilimizin sorusu üzerinden cevaplandırayım.

Yüzde 91'i, psikolojik sorunları olan çocukları ebeveyninin sorumluluğunu alarak hastaneden çıkarması, hastaneden ebeveyn sorumluluğu... Ebeveynin "Katil dahi olsa bu sorumluluğu..." diye bir ifadeyle veya farklı bir ifade kullanarak yani "Cana kast da etse, öldürse dahi o sorumluluk bana aittir." diye bir ifadeyle bir hastayı hastaneden çıkarması mümkün değil. Hukuk sistemimizde cezalar şahsidir. Ancak ne önerilebilir burada? Hastanelerin bu tip tedavilerinin özellikle çocuklar konusunda ebeveyn rızasına bağlı olmaması lazım; bu, bir. İkincisi, böyle bir durumda ebeveynin maddi sorumluluğu olabilir, cezai sorumluluk çocukta olur ama ebeveyn yeterli gözetim ve denetim görevini yerine getirmediği için bu tartışılabilir, böyle bir sorumluluğu olabilir.

"CMK listelerinde ücret nedir, avukatlar ne bekler?" diye bir vekilimiz sordu. Şimdi tarifeden okuyorum: Soruşturma evresinde takip edilen işler için 4.027 lira, çocuk mahkemelerinde takip edilen dava -yanlışsam düzeltin lütfen- 6.904 lira, çocuk ağır ceza mahkemelerinde takip edilen işler için de 12.387 lira. Çok fazla beklentiye girdiğimiz çocuk müdafilerine verilecek olan bu rakamlar çok cüzi rakamlardır. Eğer biz çocuk müdafisinden hem mağdur çocukla hem de suça sürüklenen çocuklarla ilgili bir performans bekliyorsak bu rakamların CMK ücret yönergesinden ayrı düzenlenmesi gerekir.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Belki ücret düzenlemesini sağlamak için de özel eğitimler alınması talep edilebilir.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Evet, onu öneri olarak ilettiğimiz.

ANKARA 2 NOLU BAROSU AİLE MERKEZİ SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ SALİHA SASA - Bir başka konu: Ben sunumumda da söylemiştim, ailenin esas alınmasının, ailenin ekonomik sebeplerle dağılmasının engellenmesinin çocukların da suça karışmalarını engelleyeceğine dair bir öngörü ve pek çok...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok affedersiniz, küçük bir ekleme yapmak istiyorum burada.

Didem Hanım bu suçun faillerinin tamamına yakınının ekonomik sıkıntıda olduğunu söyledi. Elbette ki ekonomik kırılganlık çok çok önemli bir risk faktörü, bunu da ele almamız çok önemli fakat benim son zamanlarda incelediğim şey şu: Vaka bazlı gittiğim zaman failer genelde öldürülen çocuklardan daha zengin, rezidansta yaşayan bile var yani çok öyle de değil, aslında dijital riskler şu dönemde daha fazla öne çıkıyor ve bu dijital riskler zannettiğimizden daha korkunç bir şekilde çocukları etkiliyor yani zombileştiriyor âdeta, öyle bir girdabın içine giriyorlar; bunu belirtmek istiyorum.

Ekonomik kırılganlıklar bizim kesinlikle... Zaten bu Komisyonu temellendirirken "sosyoekolojik model" dedik ve ekonomik kırılganlıkları bir önemli risk faktörü katmanı olarak tayin ettik ve buna yönelik inisiyatifleri de çok önemsiyoruz ama yeni suç tipinde yani değişen suçlu profilinde, değişen suçun mahiyetinde dijital riskler sanki daha fazla ön plana çıkıyor gibi bir parantez açıp kapatmak istiyorum burada.

ANKARA 2 NOLU BAROSU AİLE MERKEZİ SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ SALİHA SASA - Çocuklarla ilgili ailenin esas alınması ve ailenin güçlendirilmesi, aile içinde birliğin ve ailenin dağılmasının engellenmesinin suçu da engelleyeceğine dair bir öngöründe bulunduk. Burada sayın vekil "Tüm düzenlemelerin çocuk merkezli olmasını." söyledi. Oysa biz aileyi aldığımızda ailenin içinden kadını çekip kadınıla ilgili ayrı düzenlemeler yaparsak, çocukla ilgili ayrı düzenlemeler yaparsak her birini ayrı ayrı

korumak mümkün değil ama aile içinde küçük aile ve geniş aile içerisinde çocukların suçtan korunması, güvenliği ve bunların gözetilmesi çok daha mümkün.

"Üç tane öneri ne olabilir?" dediniz. Üç tane öneriden birincisi -yine aynı şeyi tekrar ediyorum- aile içinde çocuklar sebebiyle anne üzerinden çocukların tüm ihtiyaçlarının karşılanması ve gözetilmesi. İkincisi, okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkin hâle getirilmesi, çocuğun okulu terki hâlinde, okuldaki şiddete eğilimlerinde çocukla ilgili erken önlemlerin alınması. Üçüncüsü, uzmanlık. Çocuk hukuku konusunda hem savcılarımızın hem hâkimlerimizin hem avukatlarımızın belirli bir tecrübeden sonra o uzmanlık eğitimini alarak tatmin edici vekâlet ücretleriyle birlikte bu görevi üstlenmeleri. Burada ne olabilir? Avukatlarda minimum beş yıl tecrübe denilebilir. Bizde CMK sisteminde göreve talip olan avukatlar genelde genç avukatlardır, işe ulaşamayan avukatlardır. Bu cüzi ücretlerle en azından ofisin belirli giderlerini sağlamak için uğraşırlar ama çocuk bizim geleceğimiz. Bugün çocukları koruyamazsak yarın aileyi koruyamıyoruz ve tüm dağılmalar temelden bozuluyor. Bu sebeple on yıllık deneyim konulabilir. Beş yıllık deneyim ve ciddi bir eğitimin alınması, ardından da tatmin edici ücretlerle daha iyi sonuçlar alınacağını düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkür ederiz.

Buyurun lütfen.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Ben de hızlıca cevap vereyim: Ümmügülşen Vekilimiz gitti ama aileyle ilgili kısma ben de bir şey eklemek isterim, sormuştu çünkü.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Gitmeden önce notu yani cevabı paylaşmamı istedi, mecburen kalkmak durumundaydı.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Tamam, ben hemen iletirim.

Şimdi, biliyoruz, buraya gelen... Bu 16'ncı Toplantı, ilk 15'te de söylendi, ben de tekrar altını çizmek istiyorum: Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf ve bu sözleşme uyarınca ve Çocuk Koruma Kanunu uyarınca da ülke toprağı üzerinde olan tüm çocukları hatta gerekirse ailesinden korumakla da mükellef. Şimdi -ben de bu arada Beritan Vekilime de katılıyorum- biz de Bakan Hanımla toplantıyı tam olarak da bu Zeytinburnu'ndaki anne-kız üzerinden yaptık, geçtiğimiz hafta cuma günü. Şimdi, burada da tedbirlerin aslında ne olduğunu gördük. Mesele bir uzmanın... İşte, orada da annenin çocuğunu hastaneden çıkardığına dair bir bilgi vardı ama anneye ilgili herhangi bir sağlık raporu yok, annenin psikolojik durumuna ilişkin herhangi bir sağlık raporu yok. Biz orada da Sayın Bakanımıza aynı şeyi söyledik, bugün burada da aynı şeyi söylemeliyim ben, Çocuk Koruma Kanunu'nun 9'uncu maddesindeki acil koruma kararının alınması o güne kadar beklenmeseydi belki bir sorun olurdu. Burada sorumluluk...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben olayın çok detayını bilmiyorum ama Bakanlığın böyle bir girişimi, çocuğu alma oluyor değil mi?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Son gün.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Fakat çocuğa el koymak gibi çok negatif bir şeyle, bir infial de oluyor sanırım.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Aslında öyle değil. Zaten olay günü çocukla ilgili koruma kararı çıkıyor, aynı gün.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Gecikmiş bir karar o zaman.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Evet, aynı gün, aynı gün. Biz hatta orada ben hani...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani olay vaki olmadan önce bir karar çıkıyor fakat çocuğa yetişmiyor, doğru mu?

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Aynen öyle, öğlen saat 14.30 gibi çocuk koruma kararı gibi gidiyorlar. Şimdi, orası çok katmanlı ve birbirinin üzerine çok şanssızlığın bindiği, her iki taraftan da çok şanssızlığın bindiği bir mesele. O ayrıntıya girmeyeceğim, Komisyonun konusu da değil ama şunu söylemem lazım: Özellikle suça sürüklenen çocuklar yönünden ailenin sorumluluğunu... Yani şimdi cezaların şahsiliği ilkesini zaten bir tarafa bırakıyorum ama hem sözleşme hem Çocuk Koruma Kanunu gerekirse, eğer o çocuğun aile yanında kalması o çocuğa zarar veriyorsa "Al." diyor zaten. Yani ailenin yanında kalması esas, çocuğun ebeveynleriyle, bakım verenleriyle beraber kalması esas ama bir kere hem medyaya yansıyan meselelerden hem burada konuşulardan şunu anlıyoruz: İşte "Anne baba istemedi." E, zaten devlet bunun için var, çocuğu ailesinden de korumak için var yani o hastaneden "Ben o riski alıyorum..." Orada zafiyeti olan kişi baba değil, asli sorumluluk babada değil. Burada koruma, gözetme, önleme yükümlülüğü olan, gerekirse ebeveyninden korumaya yükümlü olan, gerekirse o ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesinden yükümlü olan zaten Çocuk Hakları Sözleşmesi gereği bizleriz; bakanlıklar, karar vericiler, yürütme mekanizmaları. Dolayısıyla burada ailenin sorumluluğunu, ailenin ebeveynlik yetilerini güçlendirmek, bakım verenlerin çocuğa bakım yetisini güçlendirmek; bunları çok önemli buluyorum.

Bir şeyi düzeltmek isterim: Çocuk adalet sistemi, çocuk hakları meselesi çocukların yarının geleceği noktasında ilerlemek değildir, bugün sadece bugün çocuk oldukları için... Öbür türlü, yetişkinlerin haklarını, yetişkinlerin kıyafetlerini kısaltıp, küçültüp giydirmek gibi olur ya da sadece bir aile içerisinde mensup, bir aile içerisinde doğmuş çocukların üzerinde konuşursak çok ciddi, işi odağından çok kaydırırız.

CMK listelerinin ayrılması, ihtisaslaşması meselesine ilişkin... Siz de hatta bir meslektaşımızla konuşmuşsunuz, kıymetli Mert Elekçi'yle; o da tedirginliklerinizi ilettiler bana, geçtiğimiz hafta Çocuk Hakları Merkez Başkanları toplantısında beraberdik. Şimdi, ihtisaslaşması meselesini, evet, çok önemli buluyoruz. Burada ÇABA Projesi'ni bir tık açayım derseniz; şu aşamada 2 bin avukata eğitim verilmesi planlanıyor proje kapsamında. Biliyorsunuz ki Avrupa Birliği projeleri belli bir sayıyla ilerliyor. Dolayısıyla, belli bir baronun özellikle şu kadar az ya da bu kadar çok verilmesi gibi bir kontenjan durumu söz konusu değil; ben de bu eğitimin

eğiticilerindenim. Kasım ayında sona erecek bu projeden sonra bu eğitim modüllerinin tamamı açık kaynak hâline gelecek zaten. Aynı zamanda, bu proje kapsamında üniversitelerin hukuk fakültelerinde çocuk hukuku modülü de yazılması konuşuluyor yani bu proje yalnızca 3 tane baroya, 5 tane baroya sayı gönderilip eğitim verilmesi meselesi değil, açık kaynak hâline gelecek, tüm baroların kullanımına açılacak ve Türkiye üzerinde toplamda şu aşamada 105 nitelikli eğitici ortaya çıkarmış bir projedir ve bunu çok kıymetli buluyorum ben. Şanlıurfa Barosundan da 3 meslektaşım geliyor, Bursa Barosundan 4 meslektaşım geliyor çünkü proje sınırı içerisinde belli bir sayıya ulaşmak durumundasınız, devamında zaten açık kaynak hâline gelecek bir proje; içinde olmaktan da çok keyif aldığımı bir kere daha söylemek isterim.

Kolluğun ifade alması, savcının ifade meselesini tekrar söyleyeyim: Evet, çok ciddi etkileri var. Şimdi, bahsettiğimiz kişi bir yetişkin değil, bahsettiğimiz kişi bir çocuk. Ben bire bir yaşadığım bir olayı, tutanağı şu an masamın üzerinde olan bir dosyayı anlatmak isterim sizlere: Yaklaşık üç ay önce sanıyorum, bir uyuşturucu operasyonunda 5 çocuk gözaltına alındı ve bu çocuklar çocuk şubeye götürülmediklerini, sabaha kadar Türközü Karakolunda bekletildiklerini beyan ettiler ve çocuklardan birisinin geldiğinde gözü mordu ve bu şiddetin kolluk tarafından yapıldığına dair bir beyanı var. Bunu biz Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak ve CMK müdafisi olarak tutanak altına aldık. Çocuğun buna ilişkin adli raporu da var bir yandan, bunu da söylemek isterim. Şimdi, kolluğun ifade meselesi denetim mekanizmalarını, çocuğu bu denetim mekanizmalarının dışında bırakır, bu bir. Burada şuraya da bağlayacağım, sosyal inceleme raporuna da oradan geleceğim. İkincisi, orada çocuk savcısıyla bire bir görüşmeyi ben yaptım. Bakın, bu çocuğun sabaha kadar çocuk şubede değil Türközü Karakolunda bulunduğunu ve kollukta bir şiddet iddiası olduğunu, şu aşamada ifadesine sosyal çalışma görevlisinin eşlik etmesi gerektiğini söylediğimde savcı hanım bana şöyle bir cümle kurdu: "Ne yani uzman 'Şu an ifadesi alınmaz.' derse alamayacak mıyız?" Evet, alamayacaksınız çünkü bu yasak ifadeye de girebilir. Eğer alanında uzman kişi şu an ifadenin -çocuk yönünden söylüyorum- alınmaması gerektiğini düşünüyorsa... Bu yüzden tüm bu meselenin çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Kollukta ifadeyi almak çocuğu çocuk koruma sisteminin, çocuk adalet sisteminin dışına çıkarabilir.

Mühip Vekilimizin 12-15 yaş ceza ehliyetine ilişkin... Elbette, bu bizim uzmanlık alanımız değil. Bizim zaten burada gördüğümüz şey, sosyal inceleme raporlarının ceza ehliyetini belirleyen adli-tıbbi değerlendirme raporlarına ışık tutacak şekilde ayrıntılı hazırlanmaması hususu; bunun için de zaten uzman eksikliğinin altını çizdim. Bu eksikliklere ne kadardır vurgu yapıyoruz? Sayın Gergerlioğlu'nun söylediği üzerine vurgu yapayım. Ben -toplantının başında yoktunuz- on dört yıldır avukatlık yapıyorum, on yıldır da çocuk adalet sisteminde çalışıyorum, yedi yıl Şanlıurfa'da Çocuk Hakları Merkezi Komisyonu Başkan Yardımcılığı görevini yürüttüm ve on yıldır çocuk alanında çalışıyorum. Şunu söyleyebilirim: Elbette biz ilk görüşmelerde bu tepkiyi de almıştık "Mağdur çocuklar için neredesiniz?" diye, barolar zaten çok uzun zamandır çocukların mağdur olduğu dosyalarda taraf olarak katılma taleplerini sunarak çoğunlukla reddedilse de taraf olmaya çalışıyor. Bir yandan da nerede önleme mekanizmaları devreye giriyor? İşte, ancak baroların hukuk politikası üretme gibi bir gücü vardır; algı oluşturmak, yasa değiştirmek gibi bir görevi ya da gücü yoktur. Ben on birinci yargı paketinde de tüm görüşmelerde aynı şeyi söyledim. Ben ne yapabilirim Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak? Öğretmenlerle irtibata geçebildiğim her alanda okullara eğitimlere gidiyoruz. Başkan Yardımcımız Nesrin Kaya da burada; akran zorbalığı, çocuk hakları ihbar mekanizmaları, biz ancak bunu yapabiliriz. Bizim, buralara davet edilerek, hazırladığımız raporlara, sunduğumuz görüşlere önem atfedilerek ancak baroların bir faydası olabilir. Onun dışında, zaten çocuk yargılamaları kapalı yapılıyor. Ancak ve ancak her iki tarafı da koruyan yönden adil yargılanmanın bir güvencesi olarak, gözlemci olarak oralarda bulunmamız gerekebilir. Sadece bu kadarının doğru olduğunu düşünüyorum bir yandan da. Dolayısıyla, baroların sınırının ancak bu olduğunu düşünüyorum.

Bir de çocuk adalet merkezi uygulamasını söylediniz. Çocuk adalet merkezleri... Biraz önce söyledim ya, çocuğu istediğiniz kadar adli görüşme odası için adliyeye çağırılmış olun, öncelikli olarak duruşma salonunun önüne geliyor, o kalabalığın önüne geliyor mağdur da olsa, suçta sürüklenen çocuk da olsa. Belki azmettiricileriyle yan yana geliyor. Biz vaka çalışmalarında bunu söylüyoruz. Yani bir çocuğun karakola götürülmesi hâlinde o çocuk dışarıda kendini azmettiren ya da kendine zarar veren kişinin yakınlarının olduğunu bildiği hâlde bile kendini kapatır. Dolayısıyla, mağdur çocukların karakola götürülmesi ya da suçta sürüklenen çocukların adliyeye götürülmesinde -direkt anlamda- çocuğu ne kadar koruyacaksınız kendini rahat ifade etmesi anlamında? Çocuk Adalet Merkezi bu konuda çok önemli. Zaten çocuk adalet merkezlerinin devreye alınması durumunda, biraz önce bahsettiğimiz gibi, suçta sürüklenen çocukların duruşma salonlarında dinlenmemesi kısmını da ağırlıklı bertaraf etmiş olacağız.

Cezaevinde bulunan çocuklarla ilgili şeyi söyleyeyim. Bu konuda nitel araştırmalar var. Geçtiğimiz haftalarda Komisyonda sunum da yapmıştı kıymetli Avukat Doktor Selmin Cansu Demir; Özyeğin Üniversitesinde de araştırma görevlisi kendisi, bu konuda bir doktora tezi ve kitabı da var. Oradaki nitel araştırmalarda görüyoruz cezaevinde bulunan çocukların ciddi anlamda... Yani bir suç rehberiyle çıkıyor oradan çocuk. Çocuk basit hırsızlıkla giriyor ama orada bir arkadaşlık kuruyor çünkü akran öğrenmesidir. Bizim çocuklarda tespit ettiğimiz en önemli şey: Akranlarından öğrenir. Cezaevinde uyuşturucu kullanan, uyuşturucuyu nereden elde edeceğini bilen ya da nitelikli hırsızlık yapan, bir kapı açmayı bilen bir arkadaşı olduğunda orada gerekli destek mekanizmalarını elde edemezse buraya yelteniyor. Önünüzde Semra Omak kararı da var. Psikososyal destek mekanizmalarının ne kadar etkisiz çalıştığını... Aslında çocuk orada yaptığı görüşmede daha önce kendini öldürmek istediğini, silahla kendini öldürme teşebbüsünün olduğunu söylemesine rağmen herhangi bir sağlık tedbirinin uygulanmaması nedeniyle cezaevinde kendini öldürüyor. Dolayısıyla, bu destek mekanizmalarının ağırlıklı olarak yetersiz olduğunu biz biliyoruz.

Önerilerimiz: Belki başta söylemem gerekeni sonda söyleyeceğim ama bakın, bizim 44 maddelik Çocuk Koruma Kanunu'muz, Uygulama Yönetmeliği'miz, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlere Yönelik Uygulama Yönetmeliği çağın çok ötesinde. Bizim bugün çok ciddi bir sorunumuz var, ben bunu kabul ediyorum. Bu sorunun en önemli sebeplerinden bir tanesi bu kanunun etkili uygulanmaması zaten. O raporda, Çocuk Koruma Kanunu'nda ve Uygulama Yönetmeliği'nde tüm standartları belirlenmiş sosyal inceleme raporlarının hazırlanmaması, uzmanların yeterince bir çocukla ilgilenememesi, vaka önerilerini, tedbir önerilerini ayrıntılı olarak hem fizikî imkânsızlık hem mesleki yeterlilik nedeniyle yapamaması. Önce mevcuttaki kanunu çok iyi uygulayalım, önce karakola giren her çocukla ilgili Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yönetmeliğin 16'ncı, maddesinin (3)'üncü fıkrası uyarınca bir

bildirim gelsin. Çocuk hırsızlık için de gelmiş olsa, sokakta dilendiriliyor da olsa, mağdur olsa da. Bakın, ben Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında cinsel suçlarda görevli savcıya gidip şunu söyledim: Koruyucu tedbir için başvuruda bulunabilirsiniz. Dedi ki: "Biz bunu talep edebiliyor muyuz? Ben sadece SİR istemişim." Bakın, her alanda yetkinliğe ihtiyacımız var bizim, yalnızca çocuk mahkemesi hâkimlerinde değil. Asliye ceza mahkemesi hâkiminde biraz önce verdim örneğini size, AGO'da çocuğa sesleniyordu. Sadece çocuk mahkemesi yeterliliği değil. Çünkü asliye ceza mahkemelerinde ya da ağır ceza mahkemelerinde bu sefer yetişkinler tarafından zarar verilen çocukların davaları görülüyor, aynı örselenme onlar için de geçerli. Her alanda ihtisaslaşmayı sağlamamız lazım. Önce elimizdekini uygulayalım, etkin bir şekilde uygulayalım. 44'üncü madde çok açık bir şekilde çocuklarla çalışan profesyonellerin soruşturma iznine tabi olmaksızın soruşturulacağını söylüyor, haklarında direkt soruşturma açılacağını söylüyor; bunları etkili uygulayalım önce. Baroları, sosyal koruma mekanizmalarını önce devreye alalım -işe yarıyor mu, yaramıyor mu- devlet mekanizmalarını güçlendirelim; bireysel, münferit olayların dışında çocuk korumasını bir devlet politikası hâline getirelim; ondan sonra tekrar bakalım.

Kısa vadede benim önerebileceğim çok hızlı şey: İşte, dediğimiz gibi, ihtisaslaşmanın sağlanması, bu konuda adli yardım yönetmeliği gibi bir yönetmelik değişikliğine gidilerek... Ben kendi adıma söylüyorum, Ankara Barosunun bu konuda bir yetisi var, biz bu eğitimleri veriyoruz. ÇABA eğitimleri üç günlük, çocuğu her alanda anlatan çok kapsamlı bir eğitimdir. Türkiye'de şu an 105 eğitimci sahada, çok kıymetli bir şeydir bu. Eğitici eğitimlerine de devam edilebilir gerekirse, bizler de bunları verecek yetideyiz. Biz bunu sağlarız barolar olarak, kendi bünyemizde de sağlarız, yeter ki bu konuda bir destek olsun.

Tutuklama tedbirleriyle ilgili oranı sordunuz Sayın Başkanım ama ben sunumun başında söyledim, bizim elimizde buna ilişkin bir veri olması mümkün değil. Ancak sahadan aldığımız, tutuklama yasağının dışında olan ve özellikle eğer birden fazla suç kaydı varsa ilk eğilimin tutuklama olduğunu biliyoruz ama öncesinde de etkili bir önleyici tedbir uygulanmadığını da yine meslektaşlarımızdan aldığımız saha izlenimlerimden biliyoruz.

Cevaplamadığım bir soru var mı? Ben zamana riayet ederek biraz fazla hızlı konuştum. Sanıyorum, tamam.

Bir de sadece şunu söylemek isterim: Toplumdaki adalet duygusunu... Münferit olay derken hani özellikle ben bütün toplantılarımızda, yaptığımız görüşmelerde Ahmet Minguzzi, Atlas Çağlayan ve diğer tüm çocuklar üzerinden ben o annelerin, o ailelerin yaşadığı acıyı, öfkeyi anlıyorum ama yasama yapmak ancak bir yara bandı görevi görür, o ailenin o anki öfkesini sakinleştirebiliriz ama burada yükselen bir akran şiddeti varsa, çocuk suçluluğu meselesi varsa bunu çözmek mümkün değildir. Ancak doğru, önleyici cezanın... Dünyanın hiçbir yerinde cezalar artırıldığında çocuk suçluluğunun önlenmesine dair bir bilimsel veri yok. Bu 16'ncı Toplantı; 15 toplantıdır aynı şey söyleniyor biliyorum, bunun dikkate alınmasını ve elimizdeki kanunun olabildiğince korunarak veya tedbirler noktasında geliştirilerek etkili uygulanmasını talep ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - 2'nci Baronun...

ANKARA 2 NOLU BAROSU AİLE MERKEZİ SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYESİ SALİHA SASA - Bu kadar.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Bütün soruları cevapladıysam bitti Sayın Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamamdır.

Sayın Vekilim, sizin söz talebiniz var mıydı?

Buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Üniversitelerdeki bu konuya ilişkin okutulan derslerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Bir onu ben...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - "Evet" "hayır" diye cevap verebilir.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Zaten zorunlu bir müfredat yok ama ÇABA Projesi kapsamında örnek bir müfredat hazırlanıyor ve ben, evet, kesinlikle yetersiz olduğunu düşünüyorum, üniversitelerin inisiyatifine kalmış çünkü.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Çok teşekkür ediyoruz öncelikle değerli meslektaşlarıma.

Ben de uzun yıllar gerek mağdur gerekse fail çocukların vekilliğini, müdafiliğini yaptım dosyalarda. Ben şöyle düşünüyorum ama siz nasıl bakarsınız: Acaba ceza soruşturmasında tedbiren, kovuşturma sonunda da dosyanın durumuna göre bir süre daha zorunlu psikolojik danışmanlık tedbiri uygulanabilir mi bu çocuklara, nasıl olur? Şimdi gözlemimiz...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Bir yandan da bu çocukların korunmaya ihtiyacı olan çocuk olduğunu kabul ettiğimiz için, bunun için bir cezai soruşturma, kovuşturma olmasına dahi gerek yok aslında.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ama var diyelim hani...

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Buna hiçbir engel yok. Çocuğu suçtan uzak tutmaya yönelik bu tür işlemler, işte kanunun, 5395 sayılı Yasa'nın 5'inci maddesindeki sağlık tedbirine girer; hiçbir engel yok. Ben etkili uygulanırsa sonuç alınabileceğini de düşünüyorum.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Yani zorunlu mu olmalı acaba? Ben hep bunu düşünmüşümdür.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Şöyle: Vaka temelli bakmak gerekir her seferinde çünkü her çocuk biricik, o çocuğun da her dosyası ayrı; o olayı, o fiili, o eylemi kendi içerisinde ayrıca değerlendirmek gerekir; bunun olmasına engel hiçbir durum da zaten yok. Çocukla ilgili bir cezai soruşturma yapılması zorunluluğu yok bu tedbirlerin uygulanması için.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bence bütün çocuklara uygulanması gerekir, öneriniz.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Nasıl yapmalıyız Vekilim?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ama mesela, psikolojik tedbir gibi değil, onarıcı adalet ya da adına bir şey konulup bir paket gibi...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Terapi gibi.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - O öncesinde belki ama...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani psikolog olur, sosyal hizmet uzmanı olur, gelişimci olur.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - En azından artık bir şekilde hani artık ceza yargılaması başlamışsa cezada da soruşturma, kovuşturmada da o evrede en azından zorunlu olsa daha iyi destek olmaz mı o çocuklara?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kesinlikle olur.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Olur ama nitelikli.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, nitelik çok kıymetli.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Yani burada bir kişisel tecrübemi paylaşmak isterim. İl koordinasyon toplantısında bu tür sağlık tedbirleriyle ilgili şöyle bir talep geldi il sağlık müdürlüğünden: "Sağlık tedbiri dosyalarını hâkimler resen kapatsın." Şimdi, bu çok teknik bir şeydir ancak hekim buna ilişkin bir görüş sunar, hâkim öyle karar verir. Biz buradan şunu anladık çünkü bu çocuklara psikolojik... Bu dosyayı kapattığı zaman yeni bir çocuk gelecek. Bakın, etkililiği burada söylüyorum. Biz alanda olduğumuz için bunu biliyorum. Önünüze bir dava dosyası geldiğinde bakacaksınız hani burada oturanlar olarak, işte bu kadar tedbir uygulanmış ama o tedbir nasıl uygulandı? O hekim yeni bir çocuğu kabul etmemek için mevcut çocukla devam etmeye başlıyor, dosyalar büyüyor ve bunu söyleyemedikleri için şunu söylüyorlar: "Hâkimlik resen kapatsın." Dolayısıyla bu tedbirlerin başarı oranının tespiti çok kıymetli bu yüzden.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kurul karar verebilir, tek bir kişi değil. Kurul buna karar verebilir.

ANKARA 1 NOLU BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI CEMİLE DİDEM KARABOĞA - Görüş, evet.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz 2 kıymetli baro temsilcimize de.

Bitirmeden önce, toplantıyı kapatmadan önce çok kısa bir iki cümle söylemek isterim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başkanım, kapatmadan ben de bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii ki Beritan Hanım, size her zaman söz veririz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Barolar gelmişken, Diyarbakır Barosundan arkadaşlarımla Baronun geleceğinden haberi vardı, o yüzden bize özel olarak ulaştılar ve Komisyona iletmemizi istedikleri bir şey var: Diyarbakır Barosunun Çocuk Hakları Merkezinin, özellikle Diyarbakır Cezaevinde çocuklara yönelik daha önce 19 gardiyanın...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Diyarbakır'a gideceğiz bu arada.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Gidecek miyiz?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii ki.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ha gidecek miyiz? Onu sormamızı ve eğer gitmeyeceksek...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Gidince bunu daha tafsilatlı, daha detaylı konuşalım inşallah, orada yerinde bakalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam. Sadece bu bir talep olarak iletilmişti, onu da iletirim dedim. Çok da sevindim gideceğimize.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii ki gideceğiz.

Çok teşekkür ediyorum kıymetli önerilerinize. Hepsini kayıtlara da geçti fakat son zamanlarda yaşadığımız olayları münferit olay gibi değerlendiremeyiz. Dünyada da Türkiye'de de suçun mahiyetinin değiştiğine ve çocuk suçlu profilinin değiştiğine dair hem OECD verileri hem UNICEF verileri bizi doğrular mahiyette. Şunu göz ardı etmemeliyiz: Elbette ki, belki cezaları artırılınca -ya da cezasızlık algısı bence var- o suçların belki prevalansını engelleyemeyeceğiz, yayılmasını belki durduramayacağız fakat durdurmak için önleyici tedbirler çok daha önemli ve meselenin rehabilitasyon ayağı çok daha önemli. Fakat hukuk kurumunun toplumun vicdanını kanatan meselelerde, bütün toplumsal bir infialin olduğu meselelerde adalet duygusunu tesis etmek gibi bir misyonu da vardır; sadece önleyici değildir. Dolayısıyla hani bir de bir çocuğu vahşice, defalarca bıçaklayarak hiç acımadan katleden birinin de bunun artık doğru mu, yanlış mı tartışması yani bunu idraktan yoksunsa ya çok ağır bir psikozu vardır ya da... Yani bu şöyle bir şey değil: Çocukça bir suçtan bahsetmiyoruz. Mesela, aç kaldı, bir şeyi çaldı, bir hırsızlığa karıştı ya da çok daha farklı suçta ya da zengin olmak için çetelere dâhil oldu, belki uyuşturucu kaçırdı; bunlar da tabii ki çocukça suç değil artık fakat bunlara karışıyor çocuklar. Belki bunlarda yine bazı şeyler olabilir ama ben gerçekten bir hiç nedamet göstermeyen... Ben bunları yakından da gözlemleyerek söylüyorum bunu, çok vahşice öldürülmüş çocukların hakkını savunmanın da çok önemli olduğunu, bununla ilgili de adalet duygusunu tesis etmek gibi bir görevimiz olduğunu tekrarlamak istiyorum, önlemek ve rehabilitasyon temel amacımız olmakla beraber.

Çok teşekkür ediyorum.

Başka soru ve görüş bildirme talebi olmadığı için toplantımızı kapatıyoruz.

Çok teşekkürler.

Kapanma Saati: 15.58